

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

SEINUOSE PAMINĖTOS VYSK. ANTANO BARANAUSKO I I 5-OSIOS MIRTIES METINĖS – Petras Maksimavičius	3
LIETUVOS KARIUOMENĖS DIENA – Seinų lietuvių „Žiburio“ inf.	4
PROFESORIUS LIUDAS MAŽYLIS SUSITIKO SU SUVALKŲ TRIKAMPYJE GYVENANČIAIS LIETUVIAIS – Petras Maksimavičius	5
KALĖDINIS SUSITIKIMAS SU LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTE DALIA GRYBAUSKAITE – Beata Aleksaitė	6
PUOŠĖME KALĖDŲ EGLĘ SU PREZIDENTE! – Julija Kuosaitė	7
BERAŠANT LAIŠKĄ BALTABARZDŽIUI – Jurgita Stankauskaitė	8
PROJEKTAS „IŠTAKŲ BIEŠKANT“ – Irena Marcinkevičienė	10

KULTŪROS BARUOSE

XXIV TAUTINIŲ IR ETNINIŲ MAŽUMŲ SUSITIKIMAI PUNSKĖ – Asta Pečiulienė	14
SEINŲ MĖGĖJŲ TEATRO „KULTUVĖ“ 20-METIS – Eugenija Pakutkienė	17
GIMTOJI ŽEMĖ KAZIO BRADŪNO KŪRYBOJE IR MANO PASVARSTYMUOSE – Adomas Kalinauskas	25

ŠVIETIMAS

PAŽINTINIS VIZITAS SUOMIJOJE – Alicija Krakauskienė	19
--	----

ŽMONĖS

VIDUGIRIŲ KAIMO ŽMONIŲ GYVENIMO KNYGŲ IŠTRAUKOS – Gražina Kibyšienė	21
--	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

JEIGU DIEVAS ŠAUKIA – REIKIA JAU IR SKUBĖT – Teresė Janušonienė 23

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	27
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Vysk. A. Baranausko 115-ųjų mirties metinių minėjimo akimirka (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos pirmokų krikštas (Tado Bagdonavičiaus nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2017-12-06.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Metams einant į pabaigą įvairių renginių visuomenėje nemažėja. Sakyčiau, lapkritį ir gruodį jų itin daug susikaupę. Tiek kultūrinių, tiek religinių, tiek istorinių. Štai lapkričio 26 d. Punske lankėsi Lietuvos Marijos radijo direktorius kun. Povilas Narijauskas. Gruodžio 3 d. adventui prasidedant Punsko parapijos tikintieji iškilmingai pasitiko Lietuvos didvyrio, palaimitojo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio pirmojo laipsnio relikviją. Prieš šv. Mišias relikvija procesijoje buvo įnešta į Punsko bažnyčią ir iškilmingai pagerbta.

Lapkričio 27 d. Seinuose paminėjome vysk. Antano Baranausko 115-ąsias mirties metines. Ir, sakyčiau, labai prasmingai pradėjome Lietuvos 100-mečio minėjimą. Lapkričio 29 d. mūsų krašte lankėsi kovo mėnesį Vokietijos diplomatinės archyvo suradęs Vasario 16-osios akto originalą prof. Liudas Mažylis. Sveičią pakvietė ir jo vizitui rūpinosi Lietuvos Respublikos konsulas Seinuose. Tą dieną vyko net keturi susitikimai: Punske, Vidugiriuose, Seinuose ir Suvalkuose.

Ateinantį sekmadienį irgi svarbus įvykis – minėsime Lenkijos lietuvių draugijos (LLD) 60 metų jubiliejų. LLD indėlis į Lenkijos lietuvių veiklą yra ypatingas. Nors beveik nuo pat įkūrimo per visą Lenkijos Liaudies Respublikos laikotarpį ši organizacija, tuomet besivadavusi Lietuvių visuomeninės kultūros draugija, buvo partijos kontroliuojama, sugebėjo kiek įmanoma išlikti politiškai neutrali. Ji rūpinosi ne tik Suvalkų trikampio lietuvių tautine kultūra ir kultūriniu gyvenimu. Turėjo gausius ir veiklius skyrius didžiausiuose Lenkijos miestuose: Varšuvoje, Vroclave, Ščecine, Gdanske, ilgus dešimtmečius globojo Lietuvos lakūnų Dariaus ir Girėno paminklą Pšėlnike.

Seinuose paminėtos vysk. Antano Baranausko 115-osios mirties metinės

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Seinų vyskupu Antanas Baranauskas buvo paskirtas 1897 m. spalio 23 d. Atvykęs katedroje prabilo lietuviškai. Iš karto pradėjo rūpintis lietuviškų giesmių repertuaru. Seinuose išvertė ir parašė iš viso apie 30 giesmių. Trečiaisiais vyskupavimo šiame mieste metais nusprendė atlikti milžinišką darbą – išversti Bibliją į lietuvių kalbą.

Dirbdamas Seinuose A. Baranauskas stengėsi spręsti sudėtingus lietuvių ir lenkų tarpusavio santykių klausimus. Manė, kad lenkai ir lietuviai, išsaugodami kalbos ir kultūros skirtumus, privalo stiprinti bendras krikščioniškąsias tradicijas ir taip slopinti caro valdžios vykdomą rusinimo politiką. Vysk. A. Baranauskas mirė 1902 m. lapkričio 26 d.

Š. m. lapkričio 27 d. Seinuose paminėtos jo 115-osios mirties metinės. Į Seinų baziliką atvyko ne tik lietuvių bendruomenės nariai, lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai, mokytojai, LR konsulato Seinuose

darbuotojai, bet taip pat Seinų parapijos klebonas kun. Z. Bzdak, Seinų ir Punsko parapijų kunigai P. Gucevičius bei M. Talutis, Seinų apskrities vadovas P. Alško (P. Alszko), Punsko savivaldybės viršaitis V. Liškauskas, Seinų valsčiaus vadovas D. Lastauskas, Seinų miesto burmistras A. Nowalskis (A. Nowalski).

Minėjimo metu skambėjo A. Baranausko sukurtos giesmės, lietuvių ir lenkų kalbomis priminti svarbiausi vyskupo biografijos momentai. Valdžios atstovai kartu su LR konsulato Seinuose vadovu Vaclavu Stankevičiumi prie vyskupo palaidojimo vietos padėjo gėlių puokštes.

Iškilmės baigėsi prie 1999 m. šalia Seinų bazilikos pastatyto vysk. A. Baranauskui paminklo. Lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai deklamavo Baranausko eiles, uždegė atminimo žvakutes. Sugiedotas Lietuvos himnas.

Iškilmes papuošė taip pat Lietuvos kariai, atvykę į „Žiburio“ mokyklą paminėti Lietuvos kariuomenės dieną.

Prie vysk. A. Baranausko kapo

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Lietuvos kariuomenės diena

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ INF.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje tradiciškai paminėta Lietuvos kariuomenės diena. Lapkričio 27-ąją į Seinus atvyko Marijampolės Vytenio bataliono kariai, kurie su Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos bei Seinų lietuvių „Žiburio“ gimnazistais Berznyko ir Seinų kapinėse uždegė žvakutes ir padėjo gėlių ant Lietuvos savanorių kapų.

Kariai dalyvavo vyskupo ir poeto Antano Baranausko 115-ųjų mirties metinių minėjime Seinų bazilikoje ir prie jo paminklo.

Grįžus į mokyklą mokiniai pasveikino svečius, padėklamavo K. Bradūno eilių, padainavo tris dainas, įteikė kariams po rožę.

Kariai neliko skolingi – mokinius pakvietė į tikrą treniruotę. Padalinę į grupes, vienus mokė žygiuoti, kitiems surengė estafetę, supažindino su kario manta, leido pasimatuoti uniformą. Ypač smagu buvo mažiausiems, kurie apsilikę uniformą vos galėjo pajudėti.

Diena buvo ir prasminga, ir smagi.

Gimnazistai mokosi žygiuoti

Marijampolės Vytenio bataliono kariai Seinų „Žiburyje“

Profesorius Liudas Mažylis susitiko su Suvalkų trikampyje gyvenančiais lietuviais

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose kvietimu š. m. lapkričio 29 d. Punske, Vidugiriuose, Seinuose ir Suvalkuose lankėsi profesorius Liudas Mažylis, kuris 2017 m. pradžioje Vokietijos užsienio reikalų ministerijos diplomatiname archyve surado Lietuvos Nepriklausomybės Vasario 16-osios akto originalą.

Pradėdamas susitikimą su Punsko mokyklų mokiniais ir mokytojais profesorius pabrėžė, kad ligi šiol nėra lankęsis mūsų krašte, tačiau šio krašto istorija jam gerai žinoma. Prisiminė savo susitikimus su kun. prof. Arvydu Žygu, kuris jam yra daug pasakojęs apie Seinų ir Punsko kraštą.

L. Mažylis, kurį lydėjo žmona Aldona, apsilankė Vidugirių mokykloje, diskutavo su „Žiburio“ mokyklos mokiniais ir mokytojais, o kelionę baigė Suvalkuose, kur svečius šiltai pasitiko šiame mieste gyvenantys lietuviai.

Susitikimų metu profesorius pasakojo ne tik apie minėto akto suradimo aplinkybes, bet taip pat plačiai pristatė Lietuvos geopolitinę padėtį XX a. pradžioje, lietuvių inteligentų planus gaivinti Lietuvos nepriklausomybės idėją, diplomatinės pastangos pasiekti valstybingumo pripažinimą pasaulyje. Priminė mūsų krašto ir čia dirbusių iškilių asmenų indėlį į Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą.

L. Mažylis pastebėjo, kad jo netikėtas atradimas pagyvino Lietuvoje diskusijas apie jos praeitį. Atsirado ir daugiau mokslininkų, kurie nori paspartinti Lietuvos istorijos tyrimus, ieškoti atsakymų į ligi šiol

neatsakytus klausimus. Pasak jo, Vasario 16-osios akto atradimas labai svarbus minint Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmetį, tačiau dar svarbiau tai, kad apie XX a. pradžios istorinius įvykius nori išgirsti plati visuomenė. Prisipažino, kad pastaruoju metu susilaukia daug kvietimų atvykti į Lietuvos regionus ir papasakoti apie Vasario 16-ąją. Todėl, kol toks didelis susidomėjimas neatslūgo, stengiasi pasinaudoti galimybėmis ir susitikinėja su moksleiviais, studentais, mokytojais ir eiliniaus Lietuvos gyventojais.

Profesorius pateikė daug įdomių detalių apie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą, Vasario 16-osios akto signatarus ir dokumentus, kurie buvo rengiami atkuriant nepriklausomybę. Tokios įdomios informacijos nėra istorijos vadovėliuose, o į daugelį

klausimų dar nėra atsakyta, kadangi reikia papildomų tyrimų, kruopštaus darbo archyvuose. Antai „Žiburio“ mokykloje buvo iškeltas klausimas, kodėl mums labiausiai žinomame, rašomąja mašinėle surašytame Vasario 16-osios akte esąs žodis „graičiau“, o ne „greičiau“. Ar šį aktą rašė žmogus, kilęs iš Dzūkijos? O gal gyvenęs Seinuose ar Punske? Arba kodėl daug dešimtmečių vyravo įsitikinimas, kad Vasario 16-osios aktas buvo surašytas rašomąja mašinėle, o ne ranka? Kiek originalių egzempliorių buvo surašyta ir kur jie nukeliavo?

Visi susitikimų dalyviai vieningai pabrėždavo, kad tai buvo puiki istorijos pamoka, o paskaitų metu profesoriaus rodoma meilė Lietuvos istorijai paskatins domėtis taip pat Seinų ir Punsko krašto praeitimi.

Profesorius Liudas Mažylis Vidugirių mokykloje

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Kalėdinis susitikimas su Lietuvos Respublikos Prezidente Dalia Grybauskaite

BEATA ALEKSAITĖ

Lapkričio 21-ąją mūsų krašto lietuviškų mokyklų atstovai lankėsi Lietuvos Respublikos Prezidentūroje. Tą dieną vyko 9-asis Lietuvos Respublikos Prezidentės susitikimas su Baltarusijoje, Lenkijoje, Latvijoje ir Kaliningrado srityje veikiančių lietuviškų mokyklų mokiniais ir mokytojais. Mūsų kraštui atstovavo Punsko Dariaus ir Girėno gimnazijos, Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus, Seinų „Žiburio“ ir Vidugirių mokyklų moksleiviai su mokytojais. Iš mūsų Vidugirių mokyklos dalyvavo šeštokai Edvinas ir Matas, penktokai Beata ir Viktoras bei mokytoja Gražina Kibyšienė.

Iškeliavome ankstų rytą. Prezidentūroje mus pasitiko mielos darbuotojos. Pirmiausia lankėme Prezidentūros patalpas, matėme Lietuvos Prezidento dovanų parodą, vaišinomės mandarinais. Vėliau dalyvavome kūrybinėse dirbtuvėse, kurių metu darėme eglutės papuošalus. Mes juos spalvinome ir paruošėme savo mokyklos girliandą. Nudžiugome, kai mums dirbant priėjo Prezidentė ir galėjome minutėlę nuoširdžiai pasikalbėti. Vėliau su ja pasidarėme nuotrauką.

Kalėdų eglę Baltojoje salėje puošėme kartu su Prezidente ir Prezidentūros darbuotojais. Prezidentė kiekvienam moksleiviui įteikė dovanėlę. Greitai prabėgo išpūdinga valanda.

Vėliau labai skaniai papietavus Nacionalinės dailės galerijos kavinėje čia vyko edukacinė pamokėlė. Kiekvienas gavome nebaigtus piešinius, kuriuos turėjome baigti. Paskui galerijos salėse ieškojome originalo ir pažinome paveikslų istoriją. Tai buvo labai įdomus žaidimas.

Ši šaltoka vėlyvo rudens diena tikriausiai ilgai pasiliks kiekvieno išvykos dalyvio atmintyje. Juk ne kasdien galime susitikti ir pabendrauti su Lietuvos Prezidente!

Vidugirių pagrindinės mokyklos mokiniai su LR Prezidente Dalia Grybauskaite

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokiniai su LR Prezidente Dalia Grybauskaite

Puošėme Kalėdų eglę su Prezidente!

JULIJA KUOSAITĖ

Lapkričio 21 dieną keli Punsko licėjaus mokiniai (Aneta Aleksaitė, Julija Kuosaitė, Daiva Kuosaitė, Kornelijus Maksimavičius ir Tomas Kuosa) su direktoriumi Alvydu Nevuliu nuvykome į Vilnių. Lietuvos Respublikos Prezidentūroje susitikome su šalies vadove Dalia Grybauskaite. Tradiciniame, jau devintą kartą vykusiame kalėdiniame susitikime dalyvavo per 130 moksleivių ir mokytojų iš Punsko, Seinų, Baltarusijos, Latvijos bei Kaliningrado srities lietuviškų mokyklų. Kūrybinėse dirbtuvėse gaminome eglutės papuošalus, įrašėme į juos šiltus sveikinimus. Turėjome galimybę pasikalbėti su Prezidente, nusifotografuoti bei kartu papuošti Prezidentūros eglę mūsų gražia girlianda. Prezidentė susitikimo metu pažymėjo, kad artėjantis Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis – puiki proga lietuviams visame pasaulyje kartu paminėti šią ypatingą sukaktį. Pakvietė užsienyje veikiančias lietuvių mokyklas aktyviai įsitraukti į šventinius minėjimus ir burti vietines lietuvių bendruomenes.

Iš Prezidentūros nuvykome į Nacionalinę dailės galeriją papietauti, o vėliau dalyvavome edukaciniuose užsiėmimuose, kuriuos vedė galerijos darbuotojai. Kupini naujų išpūdžių, šventinės nuotaikos grįžome namo.

Punsko Kovo 11-osios licėjaus mokiniai su LR Prezidente Dalia Grybauskaite

Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos mokiniai su LR Prezidente Dalia Grybauskaite

Berašant laišką baltabarzdžiui

JURGITA STANKAUSKAITĖ

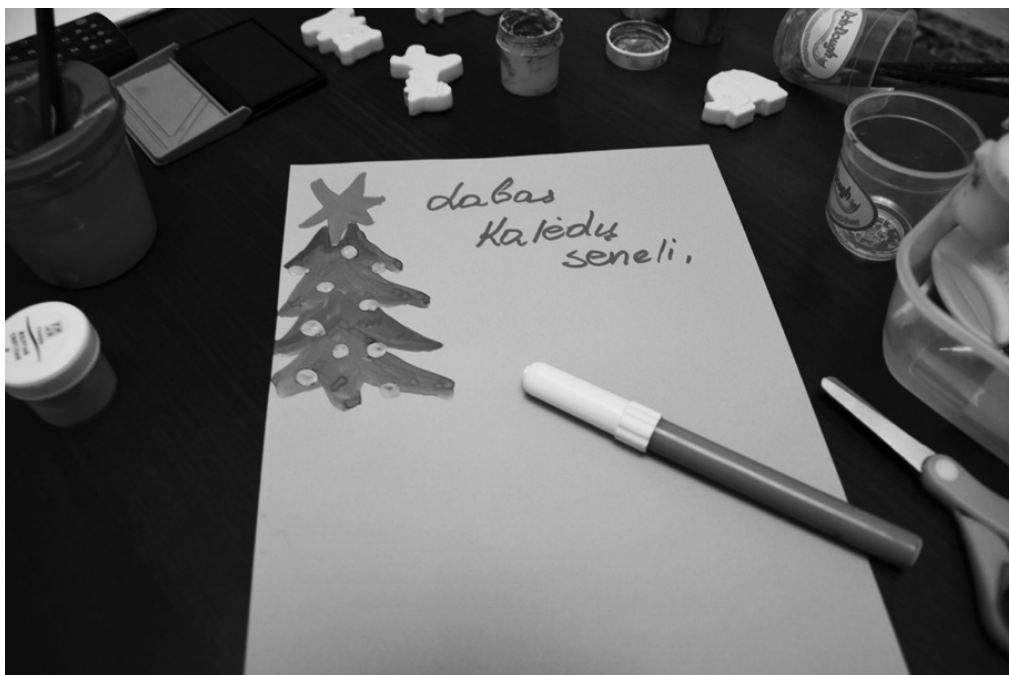
Kasmet ateina Kalėdos. Tai nepaprastos nuotaikos dienos, kuriomis negalima nesidžiaugti. Nors vis dažniau tenka girdėti, kad Kalėdos, tai nuobodybė, patyliukais gundanti žmones išlaidauti ir persivalgyti, argi ne mes patys renkames, kaip šventę švęsti? Tik mes patys sprendžiame, kada norime pajusti kalėdinę dvasią, dėl kurios šiais laikais kyla begalės diskusijų. Sakoma, kad per anksti miestai išsileidžia plastmasinius burbulus ir blizgančias lemputes. Šventinė aura pradeda skleisti vis anksčiau. Kai kur ji beldžiasi jau prieš lapkričio 1-ąją. Nežinau, ar šiuo atveju konkurencijos ir komercijos perpildytame pasaulyje galima su tuo ką nors padaryti. Sakyčiau, kad viskas priklauso nuo mūsų nusistatymo, jautrumo ir santykio su stebuklingiausiomis metų dienomis. Dieviname ilgai

trunkantį pasiruošimo Kalėdoms laikotarpį? Galime eiti su šių laikų banga ir Kalėdas išsileisti kad ir lapkritį. Esame labiau tradicinių švenčių gerbėjai? Galime joms ruošti taip kaip mūsų seneliai – kantriai tyloje išgyventi advento laikotarpį ir Kūčių vakariene pasitikti egle kvėpiančias Kalėdas. Taigi tik mes renkames, kokiais švenčių scenarijais puošime savo gyvenimą.

Rašydama laišką baltabarzdžiui ilgai galvojau, ko čia jo paprašius dovanų. Beje, turiu pridurti, kad laiškėlį pradėjau rašyti gana anksti. Mat man patinka Kalėdas išsileisti į savo namus lapkričio pabaigoje. Be to, iš anksto turiu galvoti apie kalėdines dovanas tiek sau, tiek kitiems. Rašiau, kad noriu vieno arba kito daikto, tokios arba kitokios staigmenos (nors, viena vertus, kokia gali būti staigmena, kurią pats susigalvoji?). Viskam norisi

idealiai pasiruošti. Taip pat turėjau atsiminti, kad laiškas nenukeliaus per vieną dieną. Jo laukia ilga kelionė į pusynais užklotą šalį.

Žodis vijo žodį. Viena dovana keitė kitą. Materialiniais daiktais perpildyti sakiniai plėtėsi per kelis lapus. Senkantiems žodžiams prieš akis iškilo senas Kūčių stalo vaizdas. Prisiminiau vaikystės Kalėdas (mums, vaikams, Kalėdos prasidėdavo Kūčių rytą, todėl trukdavo jos ne dvi, o tris dienas). Ankstyvą rytą virtuvė prakvipdavo aguonpieniu ir mamos išraitytu pyragu su razinomis. Ir mes, vaikai, greitai lipdavome iš lovų. Močiutė neleisdavo ilgai ryte miegoti. Tai sena tradicija, kurios privalėjome laikytis. Nenorėjome prisišaukti nesėkmingų metų. Greitai nusiprausę veidą lediniu vandeniu bėgdavome į virtuvę valgyti pusryčių. Pusryčiai, kaip ir pietūs, būdavo labai kuklūs. Visų pirma pasakota, kad negalima prisivalgyti prieš Kūčių vakarienę, antra – moterys ruošdavo Kalėdų patiekalus ir nekvaršindavo sau galvos papildomų valgių gaminiu. Bet mes dėl to visai nesijaudinom. Svarbiausia buvo padėti suaugusiems. Malonu būdavo žinoti, kad visi kartu ruošėmės nuostabiai metų šventei. Tą dieną neapleisdavo žinijimas, kad vakare Kalėdų Senelis paliks visą maišą dovanų, o gal ir rykštę, paguldytą ant šulinio. Tais laikais nerašydavome laiškų baltabarzdžiui. Juos kurdavo tik vaikai amerikietiškuose filmuose. Tada nebuvo tokios mados (?). Jeigu ko nors labai norėdavome, pasipasakodavome suaugusiems,

o šie sakydavo, kad viską atpasakos Kalėdų Seneliui. Žinoma, mūsų norai prasilenkdavo su realybe, todėl niekada neteko rankose laikyti verkiančios lėlės arba konstruoti lego pilių. Mūsų Kalėdų Senelis prabangius žaislus pakeisdavo žymiai paprastesniais ir tokiais, apie kuriuos net nepagalvodavome. Ar mums dėl to buvo liūdna? Šiandien stebėdamasi galiu pasakyti, kad tikrai ne. Tuos pačius norus galėdavome atidėti kitiems metams. Turėdavome apie ką svajoti ir nesukti galvos, „ko čia šiais metais Senelio paprašius“... Atsimenu, kad be maisto, spalvotos eglutės prie Kūčių stalo ir dovanų, namuose buvo dar vienas svarbus elementas. Baigdama rašyti laišką baltabarzdžiui supratau, kad pertekliaus nemačiusiose namo sienose gyvavo meilė. Tai buvo paprasta, nuoširdi ir nesuvaidinta ant šieno paguldyta šeimos meilė, kuriai laimę teikdavo ruošimas kartu Kūčių vakarienės patiekalų, ragavimas pyrago masės, gyvulių prisotinimas kvepiančiu šieniu, bendra malda prie prieblandoje paskendusio vakarienės stalo. Ši meilė leisdavo užmiršti

laukiančias sniege dovanas. Ji mokėdavo patį jauniausią šeimos narį nuraminti ir niekur neskubant mėgautis patiekalais su mylinčia šeima.

Supratau, kad baltabarzdžiui rašomas laiškas neturi jokios prasmės. Tuščiažodžiavimas apie materialinėmis gėrybėmis paremtus norus ir svajones yra bevertis. Žodžiai nutilo. Tačiau nusprendžiau nebraukti ir nedeiginti nuglaistyto laiško. Palikau tokį, kokį kūrčiau ilgas rudens dienas. Tegul žino, kad kartais užmirštame tai, kas iš tiesų mūsų širdyje sukuria tikras Kalėdas. Laiško apačioje parašiau taip:

Baltabarzdi,

Dabar žinau, kodėl vis rečiau pasirodai suaugusiojo gyvenime. Kam tau žiūrėti į sumaterialėjusius veidus, susikūprinčius nuo darbo kūnus, jeigu tavo pastangos pradžiuginti žmogų nueina veltui. Seni, nors tavo atvaizdas anksti pasirodo parduotuvių lentynose, kartais pabaladok mums per galvas, kad nuo pertekliaus nenuprotėtume. Barstai ir barstai mums šilumą ant stogų. Galbūt todėl ta šiluma jau kelerius metus neleidžia snaigėms atsigulti ant langų. Čia ne šylantis klimatas kaltas, o mūsų nesusi-vokimas, kad iš aukštai mums siunčiama meilė. Kadangi seniau žmonės meilę kurstė širdyse, tai ir namus pūgos puošė. O šiandien veltui ji garuoja lauke ir nuveja visas dangaus nulipdytas snaiges, kai nebelieka jai vietos mūsų namuose. Baltabarzdi, padaryk taip, kad nusigręžtume nuo beverčių dalykų ir veidą atsuktume į tikrąsias vertybes. Tegul mūsų namuose tuksi nuoširdi meilė, puošianti Kalėdas stebuklingomis akimirkomis, gražiais prisiminimais ir bendrais pokalbiais.

ISTORIJOS PAVELDO KONFERENCIJA „JOTVINGIŲ KRAŠTAS“ 2017

2017 m. gruodžio 16 d. Punsko savivaldybės salėje (A. Mickiewiczza g. 23) vyks X „Terra Jatwezenorum“ istorijos paveldo konferencija ir „Jotvingių krašto“ istorijos paveldo metraščio (9 tomo) sutiktuvės.

Konferencijos pradžia 9 val.

Pranešimus skaitys: Sigitas Birgelis, Jūratė Vyliūtė, Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, Vilija Ragaišienė, Stanislovas Sajauskas, Benjaminas Kaluškevičius, Juozas Vaznelis.

Bus rodomas trumpametražis dokumentinis filmas „Punsko parapijai 420“.

Pasirodys Punsko ansamblis „Tėviškės aidai“.

Po konferencijos (apie 13.00 val.) vyks Lietuvos partizanų Jurgio Krikščiūno-Rimvydo ir jo adjutanto Vytauto Prabulio-Žaibo pagerbimas jų žuvimo vietoje Šlynakiemyje.

Punsko „Aušros“ leidykla

Projektas „Ištakų beieškant“

IRENA MARCINKEVIČIENĖ

Šių metų lapkričio 17–18 d. Seinų „Žiburio“ mokykloje visų lietuviškų Punsco ir Seinų krašto švietimo įstaigų mokytojai susirinko į seminarą, kurį organizavo Punsco Kovo 11-osios licėjus su projekto partneriais. Jame dalyvavo taip pat mokytojos, dirbančios su lietuviais vaikais Karaliaučiaus krašte, Pelesos mokyklos, Sangrūdės, Lazdijų, Marijampolės gimnazijų bei Vilniaus lietuvių namų mokyklos mokytojos. Šis seminaras buvo paskutinis uždavinis, įgyvendinantis projektą „Ištakų beieškant“.

„Ištakų beieškant“ – tai Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos dalinai finansuojamas projektas, kurį Punsco Kovo 11-osios licėjus 2017 metais vykdė kartu su partneriais: Pelesos vidurine mokykla lietuvių mokomąja kalba, Autonominė nekomercinė organizacija „Regioninės plėtros agentūra „Nadruva“, Kalvarijos savivaldybės Sangrūdės

gimnazija, Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija ir partneriu bei rėmėju – VšĮ Nemuno euroregiono Marijampolės biuru.

Mintis tokį projektą įgyvendinti išsirutuliojo renkant medžiagą Punsco licėjaus jubiliejui ir vykdant popietines veiklas mokykloje. Pasirodė, kad šeimos turinčios daug fotografijų, bylojančių apie mūsų krašto praeitį. Taip pat įsitikinome, kad jaunimas domisi senaisiais tradiciniais amatais, dainomis, šokiais, senąja lietuvių kultūra. Pakanka priimtinomis jauniems žmonėms priemonėmis etnokultūrą pateikti, paskatinti domėjimąsi – ir pavyksta sužadinti norą išmokti, sužinoti vis daugiau ir daugiau. Panaši mintis kirbėjo ir Nemuno euroregiono Marijampolės biuro direktoriaus Gintaro Skamaročiaus galvoje. Todėl bendromis jėgomis sėkmingai projektą parengėme ir įgyvendinome.

Pirmoji projektinė veikla buvo senųjų nuotraukų rinkimas. Pavyko

sukaupti kelis šimtus senų nuotraukų. Pati seniausia – dar iš XIX amžiaus (apie 1870 m.). Daug nuotraukų iš XX amžiaus pradžios. Jose rasime užfiksuotų džiaugsmingų šeimos gyvenimo akimirkų (pvz., vestuvės), bet taip pat neišvengiamai susijusių su gyvenimu nelinksmų momentų (šermenys, laidotuvės). Fotografuotiis tuomet, ko gero, nedažnai pasitaikydavo proga, todėl šeimai jau tai buvo didelis įvykis. Žmonės nuotraukose pasipuošę, rimtai žiūri į fotoaparato objektyvą. Tose nuotraukose matome, kuo prieš šimtą metų kaimo gyventojai pasipuošdavę. Daug kur matoma tradicinė apranga – savo rankomis austa, siūta, siuvinėta, bet taip pat iš svetur parsivežtų, gal padovanotų ar kur nors miesto krautuvėse pirktų drabužių. Turime nuotraukų, kuriose įamžinti kaimuose veikusių lietuviškų mokyklų mokiniai, kaimų saviveiklininkai. Didelę rinkinio dalį sudaro su karo tarnyba susijusios nuotraukos – nuo caro armijoje tarnavusių mūsų krašto vyrų, per tarpukario Lietuvos savanorius, iki Liaudies Lenkijoje privalomą karinę tarnybą atlikusių mūsų krašto jaunuolių. Yra taip pat nuotraukų, kuriose matosi kaimo kasdienybė, darbai, bet šios jau naujesnės, joms žymiai mažiau negu šimtas metų.

Ši nuotraukų rinkimo akcija ne vieną iš mūsų paskatino pasidomėti ne tik savo krašto, bet taip pat savo šeimos praeitimi, pasikalbėti apie praeitį su vyriausiais šeimos nariais. O gal ne vienam vyresnės kartos atstovui suteikėme šiek tiek džiaugsmo? Rinkusi nuotraukas mokinė Ingrida prisimena: „Buvo malonu

Stovyklautojai Seinų kapinėse

iš Punsco licėjaus archyvo

Juostų pynimas

žiūrėti, kaip žmonės pasakodami šypsoji.“ Vis dar ateina pas mus žmonių ir atneša naujų nuotraukų. Labai dėl to džiaugiamės ir tikimės, kad pavyks įamžinti dar ne vieną praeities akimirką. Juolab kad naujausios technologijos leidžia išsaugoti senuosius lobius, paliekant originalus savininkams, vaizdą suskaitmeninti, tinkamai apdoroti. Iš surinktų nuotraukų paruošėme parodą, kuri mokyklos koridoriuje buvo eksponuojama nuokovo iki liepos mėnesio, po to buvo perkelta į parapijos salę. Daugiausiai renkant senąsias nuotraukas dirbo mokytoja Alicija Krakauskienė, jai talkino kiti mokyklos mokytojai ir mokiniai, įsijungė mokinių šeimos ir bendruomenės nariai. Daugiau apie nuotraukų rinkimo akciją mokytoja Alicija rašė šių metų „Aušros“ penktame numeryje.

Šalia nuotraukų parodos mokykloje parengėme taip pat tradicinių mūsų krašte dėvėtų drabužių parodą. Už ją esame dėkingi Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijai ir jos pirmininkei Aldonai Vaicekauskienei. Ne vieną senoje nuotraukoje

matytą aprangos elementą galėjome išvysti išsaugotą arba tautodailės dirbtuvėse „Šimtavirvis“ atkurta. Didelė eksponatų dalis parodoje tai „Senosios klebonijos“ muziejaus rinkiniai, bet turėjome taip pat Suvalkų regioniniame muziejuje saugomų mūsų krašto lietuviškuose kaimuose surinktų eksponatų. Darbščios „Šimtavirvio“ tautodailininkių rankos sugebėjo atkurti ne vieną senovinį raštą ir galėjome išvysti jų rankomis išaustas prijuostas, kuriomis galime pasipuoti ir šiomis dienomis. Su moksleiviais ieškojome nuotraukose, analizavome, aptarinėjome tradicinių drabužių elementus, o po to ieškojome tų elementų parodoje. Daugelis jaunų žmonių (beje, subrendusių taip pat) pirmą kartą išgirdo tokius žodžius, kaip pabruvėlis, kamelinis sijonas, skersadryžės prijuostės, galifė kelnės ar galionas. Turėjome progos pamąstyti, kaip per šimtą metų pasikeitė gyvenimas ir koks vertingas yra protėvių palikimas.

Ne kartą „Aušroje“ rašyta apie tai, kaip greitai keičiasi mūsų gyvenimas. Pokyčių nesustabdysime, bet

galime daug pasimokyti iš praeities, išsaugoti tai, kas buvo vertinga. Tikiu, kad šiuo projektu ir mes šiek tiek prisidedame prie praeities išsaugojimo tam, kad ji tarnautų ateičiai, kad mokėtume įžvelgti bei išsaugoti universalias vertybes – pagarbą praeičiai, bendruomeniškumą, kūrybiškumą, gyvenimo džiaugsmą ir nuolankumą tam, kas neišvengiama.

Rinkdami senas nuotraukas, pažadinome susidomėjimą seniau puoselėtu gyvenimo būdu ir papročiais. Todėl kitas projekto uždavinys buvo birželio 19–25 dienomis mūsų krašte vykusį etnostovyklą. Susirinko 35 moksleiviai iš įvairių kraštų. Atvyko lietuvių jaunimas iš Pelesos (Baltarusija), vaikai, lankantys lietuvių kalbos pamokas Karaliaučiaus krašte, prisijungė moksleivių grupė iš Lietuvos pasienio su Lenkija regionų gimnazijų – Sangrūdės, Vilkaviškio, Lazdijų, Marijampolės. Visi jie apsigyveno su vadovais licėjaus bendrabutyje. Prisijungė taip pat didelis būrys mūsų licėjaus mokinių. Jaunimas susipažino, bendravo, dalyvavo užsiėmimuose, lankė mūsų kraštą. Pakvietėme dalyvauti įvairiose veiklose. Jauni žmonės mokėsi tradicinių lietuvių šokių, senųjų dainų, išbandė savo jėgas mokymdamiesi austi staklėmis, rišti ir pinti juostas, lipdyti iš molio, kurti karpinius, kuriais seniau puošdavo pirkias. Pakvietėme taip pat patobulinti gebėjimus dirbti panaudojant informacines technologijas. Jos juk sukurtos tam, kad lengvintų darbus. Todėl pabandėme paskatinti panaudoti naujasias technologijas, kad lengviau išsaugotume praeitį ir galėtume užrašyti senuosius juostų raštus, o gal senųjų pagrindu patys kurtume, ugdytume išmonę, vaizduotę, taptume kūrybiškesni. Visi labai noriai dalyvavo užsiėmimuose. Vykstant stovyklai atrodė, kad per mažai laiko skyrėme tiems užsiėmimams, dalyviai vos prisiliesdavo prie jiems naujos veiklos, nebuvo progos tobulinti naujus gebėjimus. Tačiau praėjo šiek

tiek laiko, ir dabar man atrodo, kad tai nėra blogai. Jaunimas pabandė įvairių dalykų, sužinojo, kurie jiems įdomesni, kurie ne tokie patrauklūs. Kitas žingsnis turėtų būti – pasirinkti pačią įdomiausią veiklą ir ją tobulinti. Gal net nebūtinai dabar, gal praėjus keletui metų ateis noras prisijungti prie žmonių, kurie siekia išsaugoti tradicinę kultūrą, amatus, rasti sau plotmę atsipalaiduoti, atokvėpį nuo kasdienybės. Juk mokykloje ir siekiame sudaryti vaikams kuo daugiau progų ir galimybių pažinti patiems save, savo stipriausias puses, suprasti, kas mus atpalaiduoja, domina. Džiugina nuogirdos, kad daugelis stovyklos dalyvių ir toliau palaiko ryšius vieni su kitais arba su juos mokiusiais vadovais.

Planuodami projektinę veiklą nusprendėme, kad vertinga bus susitikti taip pat mokytojams ir pasidalinti patirtimi, paieškoti pačių veiksmingiausių darbo su jaunimu būdų. Vykdamas projektą, dirbant su jaunimu, atsirado pastebėjimų ir pamąstymų, kuriais panorome pasidalinti su visų Lenkijos lietuviškų mokyklų mokytojais ir projekto partneriais. Kad į projekto veiklas įtrauktume kuo

daugiau žmonių, neapsiribotume savo mokykla, projekto partneriams plačiau parodytume ir kitą Lenkijoje veikiančią lietuvišką mokyklą, išeitume su projektu į platesnę erdvę, paprašėme, kad priimtų mus Seinų „Žiburio“ lietuviška mokykla. Direktorius A. Vaicekuskas mielai sutiko, ir šių metų lapkričio 17 ir 18 dienomis pakvietėme projekto partnerius, kolegas mokytojus bei visus susidomėjusius į etninės kultūros seminarą.

Pirmąją seminaro dieną, penktadienį, suorganizavome atvykusiems ne iš Lenkijos svečiams ekskursiją, kurios metu jie lankė Seinus, pamatė taip pat Berznyko kapines su lietuvių savanorių kapais. Po pietų pakvietėme pasiklausyti pranešimų. Tema pirmajam pranešimui gimė renkant senąsias nuotraukas. Pasirodė, kad surinkta nemažai nuotraukų iš anksčiau veikusios mūsų krašte lietuviškų mokyklų. Kilo mintis sukaupti taip pat jose besimokiusių dabar jau brandaus amžiaus žmonių prisiminimus. Tokia buvo pranešimo „Lietuviškas švietimas Punske ir Seinų krašte“ pradžia. Pranešimą paruošė Punske Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos mokinė, globojamos istorijos

mokytojos Onutės Vaznelienės, ir Punske Kovo 11-osios licėjaus istorijos mokytoja Danguolė Grigutienė. Mokytojos O. Vaznelienės globojamos merginos pristatė istorinį braižą, pateikė statistikos duomenų. Mokytoja D. Grigutienė papildė pranešimą prisiminimais, kuriuos jos mokiniai surinko savo šeimose. Verta pažymėti, kad mokytojos iš Lietuvos su dideliu susidomėjimu iš klausė šio pranešimo, tvirtindamos, kad šį tą žinojo apie lietuvių švietimo Lenkijoje raidą, bet tikslią informaciją, statistikos duomenis išgirdo pirmą kartą, todėl labai susidomėjo.

Kitą pranešimą „Krašto praeitis mus įkvėpia“, pristatantį projektą „Ištakų beieškant“, skaitė šio straipsnio autorė kartu su labai aktyviai projektą įgyvendinant dirbančia mokytoja A. Krakauskiene. Dar kiti du pranešimai buvo glaudžiai susiję su etninės kultūros populiarinimu tarp vaikų ir jaunimo. Gerą patirtimi su seminaru dalyvavusiais klausytojais pasidalijo Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazijos muzikos mokytoja, vaikų ir jaunimo folkloro ansamblio „Voverėlė“ vadovė Birutė Vžesniauskienė bei Lazdijų rajono savivaldybės vyriausioji specialistė etnokultūrai Neringa Rasiulienė, skaičiusi pranešimą „Lazdijų rajono mokinių etninės kultūros varžytuvės Ritas Rėdos Ratas“. Po pranešimų negreit išsiskirstėme, bendravome klausydamiesi Vytauto Batvinsko kartu su „Alnos“ ansamblio dainininkais atliekamų dainų.

Antroji seminaro diena visa buvo skirta etnokultūrai. Paaškęjus, kad ne tik mes vykdomė etnokultūrą puoselėjantį projektą, nusprendėme sujungti jėgas su Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija ir sudaryti galimybę pasiklausyti be galo vertingų pranešimų, kuriuos skaitė etnokultūros specialistės iš Lietuvos. Nors visos skirtingų projektų veiklos vyko visiškai nepriklausomai viena nuo kitos, norėjome, kad šeštadienį skaitomus pranešimus išgirstų kuo

didesnė auditorija.

Pirmąjį, labai išsamų, pranešimą „Tautinio kostiumo svarba mūsų gyvenime ir dzūkiškos aprangos ypatumai“ skaitė Asta Vandytė (Kauno tautinio kostiumo studija). Po to girdėjome menininkės Audronės Mickutės iš Birštono pranešimą „Tautinės juostos taku“. Tautodailininkė A. Vandytė pasidalijo su klausytojais gausiai iliustruotomis žiniomis apie tautinio kostiumo raidą, detales, ypatumus. Atsakė į klausytojų klausimus, išskleidė ne vieną abejonę. Menininkė A. Mickutė atskleidė daug tautinių juostų raštų paslapčių. Užbūrė jos „atidaromos“ juostos. Paėmusi tautinę juostą, praplėsdavo ją, užpildydavo vis kitais raštais didelius plotus, atskleisdavo vis kitas galimybes. Apie senovinės aprangos raštus ir jų simboliką kalbėjo Kristina Kriūnaitė iš Kauno. Juostų panaudojimą žmogaus gyvenime pristatė Nastutė Sidarienė iš Punsko. Apie dzūkišką kostiumą pagal Alytaus, Lazdijų, Suvalkų ir Punsko regioninių muziejų eksponatus kalbėjo Aldona Vaicekauskienė. Paskutinį tos dienos pranešimą „Etninės kultūros reikšmė jaunimo auklėjime“ skaitė Birutė Nemčinskienė iš Kauno tautinės kultūros centro, remdamasi savo darbu su jaunimu patirtimi. Vadovės B. Nemčinskienės darbu žavėjomės stebėdami jos vadovaujamo vaikų ir jaunimo folkloro ansamblio „Dailingė“ rodomą koncertinę programą „Muzikinis kermošius“. Lietuvos nacionalinis liaudies kultūros centras 2016 m. „Dailingė“ paskelbė nugalėtoja nominacijoje „Geriausias miesto folkloro ansamblis ir jo vadovas“. Ansamblio programa vainikavo mūsų seminarą, patvirtindama, kad įtraukdami etninę kultūrą į didaktinį procesą turime progų lavinti jaunimo meno gebėjimus. Be to, mokome ir istorijos, ir pagarbos savajai kultūrai bei papročiams, ir tiesiog sėkmingai ugdome jaunąją kartą.

Seminare dalyvavo daugiau kaip

60 mokytojų, tarp jų 20 iš projekto partnerių atstovaujamų mokyklų, organizacijų ir įstaigų. Dalyvavo mokytojai iš visų lietuviškų Lenkijoje veikiančių švietimo įstaigų bei keturios mokytojos iš Vilniaus lietuvių namų mokyklos.

Vykdydami projektą parengėme ir surinkome nemažai metodinių medžiagų, kuriomis pasidalijome su projekto „Ištakų beiškant“ partneriais. Sukaupėme nemažai medžiagos, kuria tikimės pasinaudoti ateityje. Atsirado naujų idėjų ateities projektams. Susipažino ir bendrauja ne tik moksleiviai, praleidę kartu bemaž savaitę stovykloje. Ir mokytojai užmezgė naujų viltingų pažinčių. Dalijomės patirtimi, bendravome.

Nuoširdžiai tikiu, kad vykdydami projektą ir dalyvaudami jame pasisėmėme naujų idėjų, papildėme ir praturtinome savo žinias. Etninė kultūra turi būti gyva ir puoselėjama. Nelengva tai daryti šiuolaikiniame globaliame pasaulyje, ypač nelengva etninę kultūrą perduoti jaunimui, kurį traukia naujos mados, naujausios technologijos. Bet pasibaigus stovyklai ir seminarui atradau keletą paslapčių: reikia būti autentiškam,

nemeluoti vaikams, reikia nuolat ištvėringai dirbti nesitikint greito rezultato, reikia ieškoti vis naujų metodų. Ir pavyksta sudominti. O rezultatų sulaukiame kartais po keliolikos, kartais po keliasdešimties metų...

Dėkoju visiems projekto partneriams: Pelesos vidurinei mokyklai lietuvių dėstomąja kalba, Regioninės plėtros agentūrai „Nadruva“ iš Karaliaučiaus krašto, Kalvarijos savivaldybės Sangrūdų gimnazijai, Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijai ir jos pirmininkei Aldonai Vaicekauskienei, jau keliasdešimt metų puoselėjančiai etninę kultūrą Punsko krašte. Dėkoju visiems, darbais ir mintimis prisidėjusiems vykdydami projektą „Ištakų beiškant“.

Didžiausius padėkos žodžius skiriu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai, finansavusiai projektą „Ištakų beiškant“. Dėkoju taip pat Nemuno euroregiono Marjampolės biurui, finansavusiam moksleivių iš Lietuvos dalyvavimą vasaros etnostovykloje, ir jo direktoriui Gintarui Skamaročiui, su kuriuo kartu projektą rengėme ir vykdėme.

Etninės kultūros seminare pranešimą skaito Asta Vandytė

XXIV tautinių ir etninių mažumų susitikimai Punske

ASTA PEČIULIENĖ

Lapkričio 26 d. į XXIV susitikimus Punske lietuvių kultūros namuose suvažiavo Palenkės ir Varmijos Mozūrų vaivadijose gyvenančių tautinių ir etninių mažumų meno ansambliai.

Renginys, kažkada vykdavęs tris dienas, o jau kelerius metus „suspaudęs“ į vieną, vis dar sulaukia dalyvių ir žiūrovų dėmesio. Laikai labai stipriai keičiasi... Kažkada net nebūtum pagalvojęs, kad atlikėjams (ne profesionalams) reikės mokėti

pinigus už koncertus... Deja, dabar tai labai paplitęs reiškinys. Į tokio pobūdžio renginį kaip Tautinių mažumų susitikimai, nereikalaudami užmokesčio, atvyksta tik draugiškus santykius ir bičiuliškus ryšius palaikantys kolektyvai. Prisivilioti ką nors naujo, įdomaus ar labiau šiuolaikiško neturime galimybių, mat esame ribojami finansų. O pastebime, kad tokia forma, kokia buvo lig šiol, darosi nelabai patraukli ypač jauniems žiūrovams.

Svarstome, ką galime padaryti. Aišku, norėtusi pakviesti tokius ansamblius ir grupes, kurie būtų įdomūs jaunimui, tačiau suprantame, jog tai mums drambliuko svajonė. Mūsų renginių rėmėjai lėšas kasmet vis mažina, dėl to ir renginio apimtis tik siaurėja, tad apie kokius gerus, šiuolaikiškus ansamblius mes galime kalbėti?..

Bet rankų vis tiek nenuleidžiame. Punkskas gali tik didžiulis, kad rengia vieną seniausių šiaurės rytų Lenkijoje renginių – Tautinių ir etninių mažumų susitikimus. Tautinės mažumos yra šios Lenkijos dalies etiketė ir turtas. Palenkė bei Varmijos Mozūrų vaivadija – tai žemės, kur gyvena net 9 skirtingų tautų, 4 skirtingų tikėjimų žmonės. Punske lietuvių kultūros namai – viena iš tų įstaigų, kuri šį faktą skelbia, ugdo savo bendruomenę šia kryptimi ir skatina skirtingo likimo žmonių bendravimą. Visa tai rodo, kad mūsų siekiai yra kilnūs ir teisingi, bet tuo pačiu verčia apmąstyti, ar jie vis dar reikalingi.

Šiais metais Susitikimuose dalyvavo 10 meno ansamblių, apie 180 dalyvių: baltarusių, rusų sentikių, totorių, ukrainiečių, vokiečių bei lietuvių. Svečiams atstovavo daugiausia vaikų ir jaunimo ansambliai, lietuviams – daugiausia suaugę atlikėjai. Šios šventės neįsivaizduojame be rusių moterų ansamblio „Riabina“ (vad. Malgožata Kališ) – vienintelio

sentikių ansamblio Lenkijoje, kuris unikalus savo dainų atlikimo būdu. „Riabina“ koncertuoja be jokio instrumento. Dėl balsų moduliacijos „Riabinos“ dainos skamba darniai ir sodriai.

Kiti mūsų nuolatiniai svečiai – tai totorių vaikų ir jaunimo ansamblis „Bunčuk“ (vad. Anna Mucharska) iš

Balstogės, atvežę totoriškų šokių ir dainų. Seniai jau buvom matę ukrainiečių vaikų ir jaunimo šokių ansamblį „Čeremoš“ iš Vengožavo, kuriam vadovauja Volodimir Deneka. Jie, pasipuošę spalvingais ukrainietiškais rūbais, koncerto pabaigoje energingais šokiais žavėjo susirinkusią publiką. Nebe pirmą kartą Rytprūsių

šokius demonstravo Bartošicuo-se gyvenantys vokiečiai, susitelkę į vaikų ir jaunimo šokių ansamblį „Saga“ (vad. Danuta Nievenglovska). O pirmą kartą žiūrovams teko pamatyti baltarusių vaikus, besimokančius baltarusių kalbos vienoje Balstogės pagrindinių mokyklų ir susibūrusius į šokių ansamblį „Padliaski vianok“ (vad. Oksana Prus). Jie mums ne tik pašoko, bet taip pat padainavo. Kviesdami į Punkską jaunus atlikėjus, norėjome parodyti, kad tautinės mažumos tiek Palenkėje, tiek Varmijos Mozūrų vaivadijoje gyvuoja, auga, puoselėja savo kultūrą ir rūpinasi jos sklaida. Smagu stebėti baltarusių tautinę mažumą, kuri pastaraisiais metais ypatingai yra atsigavusi. Atsiranda vis daugiau sąmoningų baltarusių, kurie drąsiai ir viešai pripažįsta savo tapatybę, pradeda kalbėti savąja kalba viešumoje, moko baltarusių kalbos savo vaikus. Kaip bebūtų keista, jie sako, kad būtent Punkskas juos daug ko išmokė, kad Punske jie pamatė, kaip reikia puoselėti ir gerbti savo kalbą, kultūrą. Prie viso to, tarp kitko, prisidėjo šis renginys. Todėl mes didžiuojamės, kad Punksko bendruomenė, jos veikla skatina kitas tautas gyvybingumui ir rodo pavyzdį, kaip išsaugoti tėvų palikimą ir kokia dvasia auklėti jaunąją kartą.

Lietuviams šiais metais atstovavo net penki ansambliai. Seniai Punksko scenoje buvo bedainavę Suvalkų saviveiklininkai, todėl juos šį kartą pasikvietėme padainuoti. Ansamblis „Ančia“ (vad. Vytautas Batvinskas), gyvuojantis jau 15 metų, buria vis daugiau Suvalkuose gyvenančių lietuvių ir mielai dainuoja lietuviškas dainas. Seinų „Lietuvių namams“ šį kartą atstovavo kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas Gavutis), kuri telkia Seinų krašto muzikantus ir dainininkus. Punksko lietuvių

kultūros namai parodė keturių kolektyvų veiklos braižą: mišraus choro „Dzūkija“ (vad. Vidas Simanauskas), dvių kapelių „Klumpė“ ir „Puniukai“ (vad. Jonas Zakaravičius) bei šokių grupės „Vyčiai“ (vad. Asta Pečiulienė).

Nuoširdžiai dėkoju visiems kolektyvams, jų vadovams, kurie atsiliepė į organizatorių kvietimą ir surengė Punsko visuomenei spalvingą šventę. Ansambliams dovanų įteikėme padėkas, kalėdines žvakeles bei puošnius rankų darbo maišelius, pilnus nuoširdžiausių linkėjimų iš Punsko.

Renginio vedėjai Ina Pečiulytė ir Artūras Astrauskas – Punsko ir Seinų krašto jaunimas. Dėkoju ir šitiems jaunuoliams už jų laiką, darbą, gebėjimus ir norą talkinti mūsų renginiuose.

XXIV tautinių mažumų susitikimų svečias buvo p. Michal Erenz (Michał Erenz) – pagrindinės mūsų rėmėjos Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijos atstovas, lietuvių tautinės mažumos globėjas (beje, bebaigiantis dirbti šioje ministerijoje). Renginio pabaigoje jis padėkojo lietuviams už bendradarbiavimą, pagirdamas, kad lietuvių veikla – tai pavyzdys kitoms mažumoms, kaip reikia dirbti. Linkėjo, kad tęstume savo veiklą, darbus ir ateityje.

Mūsų renginį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija bei Palenkės vaivadijos maršalkos įstaiga. Labai ačiū už finansinę pagalbą, dėl ko šis renginys galėjo įvykti.

Rusų sentikių moterų folkloro grupė „Riabina“

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Ukrainiečių šokių ansamblis „Čeremoš“ iš Vengožavo

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Vokiečių šokių grupė „Saga“ iš Bartošicų

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Baltarusių vaikų šokių ansamblis „Padliaski vianok“ iš Balstogės

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Totorių ansamblis „Bunčuk“ iš Balstogės

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Seinų mėgėjų teatro „Kultuvė“ 20-metis

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

*Ieškoję ne sykį laimingos žvaigždės,
Ją rasdavom meilėje Tavo širdies.
Ar audros grumeno, ar pyko pūga,
Rūpestingu žibintu liksi visada... [...]
Ir viltį neklupti žiebei mumyse.*

(J. Šalčiūnas)

Šie mūsų kraštą pamilusio poeto ir mokytojo žodžiai padėjo seniūniskiams nepalūžti ir stengtis iš paskutiniųjų. Mat vaidintojai turi labai daug darbų, užsiėmimų ir repetacijoms nebelieka laiko.

Taigi lapkričio 26 d. (sekmadienį) nuo 14.30 val. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko Mėgėjų teatrų popietė ir Seinų mėgėjų teatro, pasivadinusio „Kultuvė“, 20-mečio minėjimas. Šventės dalyvius pasveikino LN direktorė, LR konsulato Seinuose vadovas Vaclav Stankevič, Seinų valsčiaus viršaitis Darius Lastauskas. Jie linkėjo artistams kūrybinės energijos, o žiūrovams smagios šventės. Renginio pradžioje minute tylos pagerbėme 1902 m. lapkričio 26 d. Seinuose mirusį penkerius metus čia vyskupavusį poetą Antaną Baranauską. Visi kolektyvai prisidėjo prie „Aušros“ redaktorės Irenos Gasperavičiūtės iniciatyvos „Pagerbkime vysk. A. Baranauską, žiebdami jam žvakelę“ – aplankė kapą ir užžiebė žvakeles.

Popietę pradėjo Šeštokai, vėliau į sceną lipo ir gausių žiūrovų plojimų susilaukė artistai iš Seinų, Tautkaičių,

Alytaus/Miroslovo, Punsko.

Etnografinės Prano Dzūko sodybos mėgėjų teatras „Sodžius“ suvaidino Jadvygos Vailionienės sukurtą tragikomediją „Akmeninė širdis“ (rež. Aldona Surdokienė). Scenoje išvydome Šimo ir Pranės sūnų Joną. Jis norėjo vesti Rimutę, bet motina prieštaravo, nes pastaroji neturėjo turto, o tėvui nepatiko ir Rimutės motina. Paaikškėjo, kad ir Šimas jaunystėje nebuvo šventas, kad turi nesantuokinį sūnų, lindo pro langą į kamarą pas Pranę. Neatlaikęs Pranės, Jono ir kaimynių priekaištų, jis nusprendė nusižudyti. Pabaigoje jo sūnus Jonelis susirado tėvo pirmą nesantuokinį sūnų (savo brolių) ir visus sutaikė.

Seinų mėgėjų teatras „Kultuvė“ parodė Rasos Pakutkaitės komediją „Daktaras Pilypas“ (rež. Eugenija Pakutkienė) apie netipiškas pacientes, pikčiurną seselę ir jauną, nepatyrusį daktarą. Vaidmenis atliko Onutė Nevulytė, Aliukas Kuosa, Genutė Sikorskaitė, Teresė Matviejčikienė, Cilė

Grizevičienė, Antanas Paznėkas, Elena Vasilčik, Genutė Pakutkienė.

Alytaus r. sav. kultūros centro Miroslovo skyriaus mėgėjų teatras „Kaukas“ suvaidino K. Vijūno komediją „Bobutės susipyko“ (rež. Irena Norkūnienė). Ypač sužavėjo trečio veiksmo aktorė – reikli, griežta kalėjimo prižiūrėtoja, kuri išmankštino ne vien kalines, bet ir žiūrovus.

Suvalkų „Sūduvis“ sudomino dzūkiskais monologais, choras „Ančia“ – gražiomis dainomis (vad. Vytautas Batvinskas). Tautkaičių klotimo teatro draugija „Gegnė“ (su žaviu jaunimu) suvaidino Vitos Vorienės komediją „Cirkas be pinigų“ (rež. Ona Miliauskienė) apie žmogaus naivumą, patiklumą ir norą gyventi geriau.

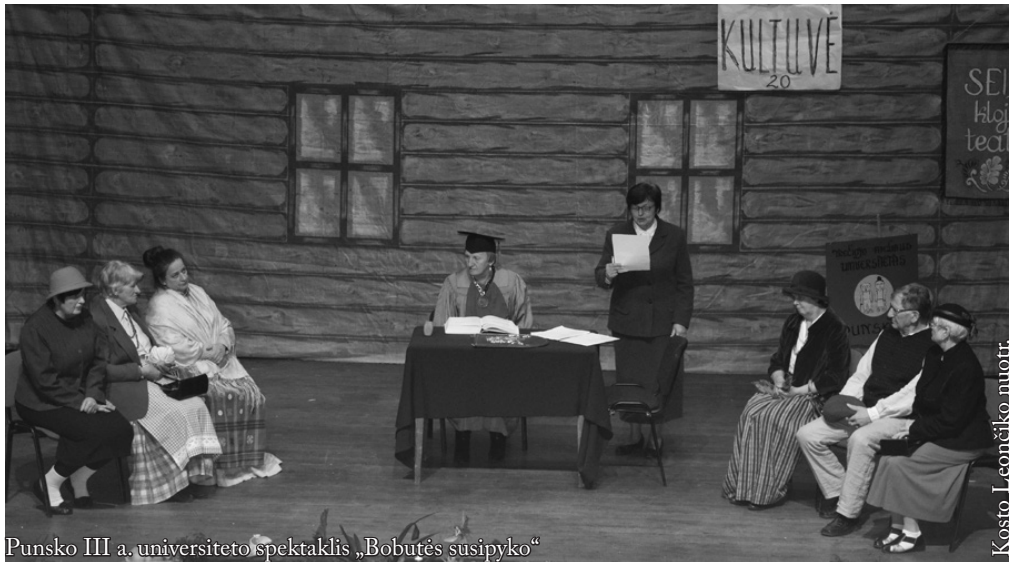
Seinų III a. universiteto Punsko filialo teatro mėgėjų grupė parodė K. Vijūno komediją „Bobutės susipyko“ (rež. Rūta Burdinaitė). Čia kaimo moterėlė apkalbomis supykdo dvi kaimynes. Jos atsiranda teisme, o vėliau kalėjime, kur supranta savo klaidas ir susitaiko.

Tautkaičių mėgėjų teatras „Gegnė“

Kosto Leončiko nuotr.

Punsko III a. universiteto spektaklis „Bobutės susipyko“

Kosto Leončiko nuotr.

Vaidinimai, vadinti lošimais, mūsų kaimuose buvo labai mėgstami, populiarūs. Pilni kluonai susirinkdavo žiūrovų, o vaidino beveik visi kaimai. Tai pati populiariausia meno forma. Punsko ir Seinų krašte klotimo vaidinimai paplito po 1900 metų. O Lietuvoje 11 metų anksčiau Palangoje parodyta „Amerika pirtyje“. Šis veikalas mūsų krašte suvaidintas Raistinių kaime 1906 m. Todėl paprašėme šio kaimo sūnų Algirdą Nevulį, kuris grojo, mokykloje mokė dainų, taip pat režisavo, pasidalinti prisiminimais apie sunkumus, džiaugsmus, kliūtis, režisuojant nuo 1964 m. Vidugiriuose, Seinuose, dirbant LVKD ir talkinant patarimais kitiems kaimams. Jis sakė: „Smagu, kad šiaudien vaidinama. Pačiam teko talkinti Vidugirių jaunimui, Seinų teatrui ne kartą.“ Linkėjo seiniškiams kuo geriausias kūrybinės kloties.

Po kiekvieno vaidinimo, kol užkulisuose viena grupė rinko rekvizitus, o kita dėliojo savus, dainuota, sakyti monologai, kalbėta apie vaidintojų nueitą nelengvą kelią, stebėta vaidinimų nuotraukų parodą, vaišintasi kava, arbata, sumuštiniais. Skambėjo gražiausios Suvalkų lietuvių bei Aradnykų Onutės ir Vito Lastauskų atliekamos dainos. Suvalkų „Ančia“ su vadovu V. Batvinsku padainavo: „Neišėik, neišėik tu iš sodžiaus“, „Žuvėdrą“, „Jazminus“, „Giedu dainelę“,

o O. ir V. Lastauskai – „Ilsėjosi burės“ ir „Atrodo, dar vakar, neseniai“. Birutė Roglienė pasakė monologą „Dėdė Mikas“, V. Lastauskas – „Dvyniai“, Juozas Vaznelis – „Grybautojai“, Jonas Nevulis – „Mano pirmasis vakarėlis“. Pabaigoje visi susirinkę su ansambliu „Ančia“ sudainavo dainą „Kur gimiau, kur augau“.

Ta popietė suartino visus. Kiekviename spektaklyje vaidino panašaus amžiaus paprasti kaimo žmonės. Dėkojant už dalyvavimą vadovams skirtos padėkos, Seinų mėgėjų teatro ištikimiesiems aktoriams – dovanėlės (tušiniai su išgraviruotu užrašu „Kultuvė“). Lai primins apie teatrą,

paskatins sugrįžti ir toliau vaidinti.

Po vaidinimų dalyvių laukė vaišės. Vyko smagi vakaronė. Skambėjo dzūkiškos dainos, armonika pritariant V. Batvinskui.

Renginio rėmėja – Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerija. Dėkojame. Labai ačiū tariame taip pat mūsų „krikštaviams“. Pasirinkome vardą „Kultuvė“, pasitarę pirmiausia su gerbiama Irena ir Jeronimu Šalčiūnais, o paskui su saviškiais. Dėkui Jums, mielieji, už palaikymo, padrąsinimo žodžius, paramą kelionėms.

Ačiū už dalyvavimą šventėje visiems kolektyvams bei paskiriems atlikėjams. Dėkojame gerb. Šalčiūnams bei Seinų mėsos parduotuvės savininkams už paramą. Ačiū gerbiama A. Nevuliui už pasisakymą apie seniau kaimuose vykusius vaidinimus. Dėkojame LR konsulato Seinuose vadovui V. Stankevičiui, Seinų valsčiaus viršaičiui D. Lastauskui, kolektyvų ir „Lietuvių namų“ vadovams už nuoširdžius sveikinimus „Kultuvės“ 20-mečio proga. Ačiū Punkskui už nudrožtą tikrą kultuvę (autorius Juozas Krakauskas). Tikimasi, kad su ja bus lengviau „iškulti“ vaidmenis.

Kosto Leončiko nuotr.

Pažintinis vizitas Suomijoje

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Rugsėjo 19–24 dienomis man teko viešėti pietvakarių Suomijoje. Mokymai buvo surengti pagal Europos Komisijos finansuojamą Erasmus+ programą. Iš vienos šalies galėjo dalyvauti 2 arba 3 asmenys. Aš buvau pakviesta, kai laimėjau du atrankos etapus. Kiti dalyviai atvyko iš Lietuvos, Latvijos, Airijos, Danijos, Švedijos, Belgijos, Vengrijos, Kroatijos, Portugalijos ir Suomijos. Iš viso buvo 26 asmenys iš 11 Europos valstybių. Pažintinio vizito tikslai: susipažinti su įstaigų ar organizacijų, skatinančių mažų vietovių jaunimą įsijungti į tarptautinę veiklą, patirtimi, užmegzti partnerystės bei bendradarbiavimo ryšius, pasikeisti vertinga darbo su jaunimu patirtimi tarptautiniu lygmeniu. Mokymuose dalyvavo asmenys, dirbantys su jaunimu: mokytojai, psichologai, jaunimo centrų, kultūros centrų bei kitų įstaigų ar nevyriausybinų organizacijų vadovai ir darbuotojai.

Pažintinio vizito metu vyko interaktyvios paskaitos, lankėme mokyklą, mažų vietovių kultūros centrus, klausėmės ir stebėjome jaunimo ir jaunimo centrų darbuotojų parengtas pateiktis apie veiklą, dalijomės sava patirtimi. Įdomių ir malonių įspūdžių paliko Lieto pagrindinė mokykla. Nors ten vykusių interaktyvių paskaitų tikslas nebuvo supažindinti su Suomijos švietimo sistema, pasitaikius progai buvo smalsu savo akimis pamatyti, kaip dirbama suomiškoje mokykloje. Juk Suomijos švietimo sistema laikoma švietimo sistemų lydere ne tik Europoje, bet ir visame pasaulyje.

Tikišlipus iš autobuso visus pasitiko

eilutėmis sustatyti... mokinių dviračiai, o įėjus į mokyklą – koridoriuje be batų, tik su kojineėmis bevaikščiojantys mokiniai. Toks vaizdas pasirodė kiek neįprastas. Pasiklausę, kodėl taip yra, sulaukėme atsakymo: Suomijoje nuėjus į svečius namuose reikia nusiauti batus, o mokykla – tai antrieji namai. Neilgai reikėjo laukti, kad tuo įsitikintume. Klasės jaukios, nedidelės, gerai įrengtos, aprūpintos mokyklinėmis priemonėmis, sienose, lubose įmontuotos triukšmą sulaukančios detalės. Pertraukų metu – tyła, nes jaukūs koridoriai ištuštėja.

Mokyklose siekiama, kad vaikai įgytų jausmą, jog jie priklauso bendruomenei, visuomenei ir yra vertingi jos nariai.

Visi mokiniai laisvą laiką praleidžia lauke! NĖRA koridoriuje mokinių, sėdinčių ir besimokančių ar bėgiojančių ir triukšmaujančių. Visi vaikai per pertraukas skuba į kiemą, kur gali spardyti kamuolį, bėgioti, suptis sūpynėse ar tiesiog atsipalaiduoti... Ir nesvarbu, koks esąs oras. Jie įpratę kasdien žaisti lauke, todėl Suomijos vaikams blogo oro nebūna! Taip išėikvojus energiją lengviau susikaupti grįžus į klasę, sutelkti dėmesį, įsiminti informaciją. Sportas tampa rutina, kuri teikia malonumą ir stiprina sveikatą. Vėliau suaugę toliau aktyviai sportuoja. Ir niekas nenustemba pamatęs jaunimo arba garbaus amžiaus asmenų grupes,

vaikščiojančias gamtoje su specialiomis lazdomis. Juk būtent Suomijoje ir gimė šiaurietiškas ėjimas.

Kitą įdomų reiškinį teko išvysti mokyklos valgykloje. Čia (švediško stalo principu) mokiniai maisto dedasi patys į lėkštes tiek, kiek ketina suvalgyti. O papietavę patys pasitvarško, nunešdami lėkštes ir rūšiuodami atliekas. Taip kartu ugdomas mokinių atsakingas maitinimasis, tinkamas atliekų rūšiavimas, todėl maistas nėra švaistomas.

Plačiau pasidomėjus suomių švietimo sistema, atsivėrė daug įdomių faktų. Taigi labai svarbus Suomijoje švietimo elementas – PASITIKĖJIMAS tarp mokytojų, mokyklų administracijos, tėvų. Daugelis suomių pasitiki savo švietimo sistema, o valdžia – vietinėmis institucijomis, ir patiki joms atsakomybę. Čia niekas nieko nekontroliuoja, nėra mokyklose vykdomų inspekcijų, niekas netaiko kokybės vertinimo metodų mokytojų darbe. Tėvai pasitiki mokytojais ir žino, kad jų vaikų poreikiais bus kompetentingai pasirūpinta. Mokytojai pasitiki mokiniais, kad jie mokysis ir stengsis. Konkurencijos nei tarp vaikų, nei tarp mokytojų nėra. Konkursų ir olimpiadų taip pat nėra. Vietoj konkurencijos ir mokinių pasiekimų palyginimo daugiausia dėmesio čia skiriama individualiai pagalbai ir mokinio priežiūrai. Todėl pasirūpinama tais, kurie yra silpnesni, tiems, kam mokslai sekasi sunkiau, suteikiamas papildomas dėmesys. Tai užtikrina pamokos metu dirbantys du mokytojai. Visi vaikai gauna mokymo priemones ir nemokamą maitinimą, todėl socialinės

nelygybės čia nebėra. Visi mokiniai lygūs ir nusiteikę padėti vieni kitiems, ugdomas abipusis pasitikėjimas, darbas komandoje bei suvokimas, kad mokykloje, kaip ir gyvenime, SVARBIAUSIAS BENDRUOMENIŠKUMAS. Tad mokyklose siekiama, kad vaikai įgytų jausmą, jog jie priklauso bendruomenei, visuomenei ir yra vertingi jos nariai. Daug dėmesio skiriama popamokinei veiklai, būreliams. Į mokytojus ir visą mokyklos personalą, netgi į direktorių ar direktorę kreipiamasi vardu. Mat vaikui daug lengviau kreiptis į mokytoją, kai tarp jų nėra hierarchinės ribos. Vaikai žino, kad mokytojai esą autoritetingi draugai, kurių darbas yra paaiškinti, išmokyti. Lyginant su kitomis sistemomis, Suomijoje mokiniai retai kada laiko egzaminus, yra tik vienas privalomas standartizuotas testas, laikomas, kai mokiniams sueina 16 metų. Taip pat retai kada atlieka namų darbus! Dažniausiai užduotis spėja pabaigti dar mokykloje ir neprivalo mokytis daugiau, nei reikia. Pirmiausia jie turi perprasti, kaip sistema veikia, išmokyti mokytis, išmokyti pagrindus. Ugdymo programos mokyklos derina prie vietos, kur jos yra įsikūrusios, pvz.: jei netoli yra miškas, dažnai ten vyksta pamokos, jei muziejus – muziejuje ir t. t. Taip mokomasi iš patirties, išnaudojant netradicines mokymo erdves. Nuolat kas nors keičiama ir pačiose klasėse: staliukų vietos dažnai keičiamos – kartais jie sustumiami po du, kartais – į ratus, o kartais, gavę užduotis atlikti grupėse, mokiniai eina į skirtingas klases puses, koridorių ir ten atlieka darbus. Beje, pamokų metu naudojama ne tik interaktyvi lenta, bet ir mobilieji telefonai, ir planšetės, kuriuos pasitelkdami mokiniai atlieka užduotis. Tokiu būdu mokoma tiksliai naudotis išmaniosiomis technologijomis, ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose, lyginti ją, dalintis žiniomis su kitais, diskutuoti.

Sėkminga suomių švietimo

sistema, tai daugelio metų darbo rezultatas. Naujos valdžios, vyriausybės nuosekliai tęsdavo pradėtos reformos veiklas, jų nenutraukdavo ir nekeldavo naujos revoliucijos. Prie sėkmės prisidėjo ir gerai parengti specialistai. Suomijoje mokytoju tapti sunku, ypač pradinių klasių. Vien tikrai geri specialistai, kurie moka dirbti su vaikais ir sugeba pateikti informaciją, gali dirbti mokytojais. Todėl Suomijoje mokytojo statusas prilygsta gydytojo ar teisininko statusui.

Tai, ką patyriau ir sužinojau apie suomišką švietimo sistemą Lietuvoje, pasitvirtino bendruomenėse, kur teko lankytis pažintinio vizito metu. Ko vaikai mokomi mokyklose – atsispindi ir visuomenėje. Jaučiamas pasitikėjimas ir bendruomeniškumas: visos organizacijos, įstaigos ar pavienės šeimos glaudžiai bendradarbiauja, kartu dalyvaudamos įvairioje veikloje, pradedant tarptautiniais projektais, baigiant namelio, kuris vėliau pasirodė esąs vietos bendruomenės kultūros centras, atnaujinimu. Vienodas dėmesys skiriamas visiems, nesivadovaujama lyderyste, tad nėra „svarbesnių“ organizacijų ar „mažiau svarbių“. Vietos valdymas tarybą sudaro įvairaus amžiaus ir profesijų atstovai, todėl priimant sprendimus atsižvelgiama į kiekvieno nuomonę ir poreikius. Ypatingai išsirežė į atmintį vizitas mažoje Vano saloje, kur gyvena vos 15 žmonių bendruomenė. Beveik visi pensinio amžiaus. Sala, kurioje nėra muziejų, teatrų, parduotuvių, asfaltuotų kelių, šaligatvių ir kt., o sutemus viskas paskęsta nakties glūdumoje, kiekvienais metais sezono metu susilaukia per 300 lankytojų, o jaunimas iš viso pasaulio atvyksta čia savanoriauti! Kodėl ši mažytė sala, kurioje, tarp kitko, nakvynės namai – be tualetų, prausyklos ir kitų patogumų mažytis medinis namas, susilaukia tokio lankytojų srauto? Ar mes nepernelg greitai nuvertiname tai, ką turime ir kur gyvename? Ar mokame

išnaudoti tai, ką turime?

Iš mokymuose dalyvavusios lietuvių psichologės sužinojau, kad Lietuvoje yra mokyklų, kurios bando pritaikyti suomišką mokymo sistemą. Pavyzdžiui, mokykloje, kur ji dirba, pamokos prailgintos iki 60 min., kad mokiniai geriau įsisavintų medžiagą ir mažiau praleistų laiko namuose ruošdami namų darbus, kad galėtų daugiau tobulėti būreliuose arba ten, kur gali ugdyti savo susidomėjimus. Mokyklos valgykloje įvestas toks pat maitinimosi principas, o pavalgę mokiniai atlieka rūšiuoja, dėdami į tam skirtus spalvotus kibirelius. Pertraukas mokiniai taip pat praleidžia ne mokyklos koridoriuose, o lauke. Ir dar vienas įdomus dalykas, kurį kažkada apsilankęs Suomijos mokyklose direktorius „parsivežė“ ir kurių mokytojai iki šiol sėkmingai naudoja pamokų metu – tai pripučiamos guminės pagalvės arba dideli kamuoliai. Šiaip šie kamuoliai yra naudojami taisyklingos laikysenos ir pusiausvyros pratimams. Pamokų metu jie padeda ramiau išsėdėti pernelyg aktyviems vaikams, kurie pasižymi ypatingu judrumu, nuolat supasi kėdėje ir sunkiai išlaiko dėmesį. Sėdint ant tokio kamuolio ar pagalvės atliekami maži judesiai, kurie eikvoja judraus vaiko energiją, ir jis netrukdo kitiems.

Suomija – šalis, iš kurios yra ko pasimokyti... Pažintinio vizito metu užmegzti bendradarbiavimo ryšiai, pasisemta žinių, sužinota įdomių faktų, suburta tarptautinė komanda, kuri jau pradėjo žengti pirmuosius veiklos žingsnius. Blika sau palinkėti sėkmingai parengti tarptautinį projektą, panaudoti įgytą patirtį veikloje, o visiems, dirbantiems mokyklose ar kitose įstaigose – dalyvauti mokymuose užsienyje, pasisemti žinių, patirties ir ugdyti bendruomeniškumą tiek mokykloje, tiek visuomenėje, nes juk vieningoje, darinioje komandoje slypi sėkmė.

Vidugirių kaimo žmonių gyvenimo knygų ištraukos

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Niūrią rudens šeštadienio popietę patraukiu į gimtuosius Vidugirius. Šį kartą užsuku pas mano draugės Teresės mamą Eleną Malinauskienę. Pasibeldus į duris, išgirstu skardų balsą, kviečiantį už-eiti vidun. Už stalo sėdinti moteris mane pamačiusi šiek tiek nustemba. Atpažinusi paklausia: „Tai kur tu, vaikeli, šitiek metų buvai dingusi?“ Tiesa, vaikystėje ir jaunystėje teko dažnai lankytis šiuose namuose. Bet lyg vakar būtum besimačiusios greit užmezgame kalbą. Malinauskienė prisimena mūsų giminytės ryšius, juos išnarpioja ir mielai pasakoja apie savo ir kaimynų gyvenimą. Tiesa, apie kaimynus bus kitą kartą.

ELENOS MALINAUSKIENĖS GYVENIMO KNYGOS PUSLAPIŲ NUOTRUPOS „GIMINYTĖS RYŠIAI“

– Mano močiutė, – pradeda pasakojimą Elena Malinauskienė (g. 1936-01-04), – tai buvo Ieva Stoskeliūnaitė iš Vidugirių. Ji ištekėjo už Liškausko iš Skarkiškių ir čia apsigyveno. Tavo senelis Juozas Stoskeliūnas ir mano mama Marė Liškauskaitė-Zuikienė tai buvo pusbroliai. Mano senelis Raulas Liškauskas kilęs iš Radžiūčių, o jo tėvai gal iš Lietuvos. Mano tėvas Petras Zuikis (dokumentuose rašoma Zajączkowski) iš Vėtralūžės kaimo prie Kolietyko. Kur dabar Zuikių ūkis Skarkiškių kaime, seniau gyveno

Liškauskai ir čia į marčias atėjo Ieva Stoskeliūnaitė iš Vidugirių (Martyno Stoskeliūno sesuo). Vėliau jos sūnus, o mano dėdė Adomas vedė Kadzauskaitę Vidugiriuose ir ten gavęs dalį Kadzauskų žemės apsigyveno. Kitas mamos brolis Jonas Liškauskas buvo gabus vaikas, mokėsi kunigų seminarijoje Seinuose. Bet prieš primicijas apsigalvojo ir pabėgo į Lietuvą. Apsigyveno tik už sienos, Ūdininkuose, ten sukūrė šeimą. Buvo mokytojas, man atrodo, kad mokytojavo Lazdijuose. Kitas mamos brolis Kazys Liškauskas su žmona Jokymaite iš Vilkapėdžių

taip pat išėjo į Lietuvą. Jie gyveno Kaune, turėjo du vaikus. Jis dirbo policininku ir jaunas žuvo. Po karo darbe jį pašovė ir mirė. Dar dvi mamos seserys taip pat gyveno Lietuvoj, tai Magdė Lukašavičienė ir Anelė Kmieliauskienė. Tik viena mamos sesuo Rožė Misiukonienė gyveno Klevuose.

Mes gyvenome Skarkiškių kaime. Seniau tai Rašaciai buvo, tik vėliau prijungė prie Skarkiškių. Mano mama Marė Liškauskaitė pirmiausia ištekėjo už Raškausko iš Kampuočių ir ten apsigyveno. Kai jos vyras jaunas mirė ir ji pasiliko su dviem dukrom Jule ir Ona, tada sugrįžo į gimtuosius namus Skarkiškių kaime. Po kiek laiko ištekėjo už Petro Zuikio, kuris iš Vėtralūžės atėjo pas Liškauskus į žentus. Jie susilaukė dar penkių vaikų. Tai mes buvom šešios seserys: Julė Orkauskienė (gyveno prie Olecko), Ona Agurkienė (Kampuočiuose), aš – Elė Malinauskienė (Vidugiriuose), Anelė Lukoševičienė (Klevuose), Bronė Leončikienė (Lumbiuose), Stasė Labutienė (Seinuose) ir brolis Petras Zuikis (dabar gyvena JAV).

Mano tėvas Petras Zuikis lenkas (pagal J. Pajaujį, sulenkėjęs lietuvis – aut.), kilęs iš Vėtralūžės. Jo vyriausiasis brolis Pranas ūkininkavo gimtajame ūkyje. Žmonai anksti mirus, jis pasiliko pats su trimis sūnumis Henriku, Antanu ir Juozu. Dažnai dėdė atvažiuodavo pas mano tėvus ir skųsdavosi, kad vienam sunku darbuotis. Mano mama norėjo padėti ir pagalvojo, kad pašnekės su savo

Elena Malinauskienė. 2017 m.

Gražinos Kibyšienės nuotr.

Elenos Zuikytės ir Kastanto Malinausko vestuvės. 1956 m.

pussesere Jule Stoskeliūnaite (Juozo Stoskeliūno seserimi), kuri buvo dar panelė. Julė ir ištekėjo už našlio Prano Zuikio, ir apsigyveno Vėtralūžėje. Jie susilaukė dviejų sūnų Jono ir Broniaus. Kitas tėvo brolis Bronius Zuikis su žmona Zofija nusipirko nedidelį buvusį vokiečio Erpsto ūkelį Vidugiriuose (esantį tarp Agurkių ir Malinauskų), čia gyveno iki mirties.

Aš į mokyklą pradėjau eit po karo. Pirmiausia į pirmą klasę nuėjau į Kilčėnus, bet tais pačiais metais dingo mokytoja ir nebuvo kam mokyt. Kitais metais vėl ėjau į pirmą klasę, bet jau į Vidugirius. Mokykla buvo Kadzauskų name. Vienam namo gale gyveno Degučiai, o kitame buvo du kambariai, kur mokėmės. Su manim iš Skarkiškių dar mokėsi Algirdas Berneckas, jo sesuo Veronika, Danutė

Maconytė, iš Dievetiškių dvaro Elė Žabarauskaitė, Stefka Golombievska. Gal vyresnė klasė Janė Žabarauskaitė, Ona Stoskeliūnaitė, Marė Kalinauskaitė, Birutė Vainaitė, Bronius Malinauskas, Česius ir Kazys Kraužliai ir kiti. Baigiau penkias klases, o vėliau tai tik visokius kursus lankiau. Reikėjo eit į darbą.

Dar panelė būdama, – tęsia pasakojimą Elena, – trejus metus gyvenau Seinuose ir dirbau prie elektrinės viščiukų pereklės. Tada tai buvo didelė naujovė. Tris kartus po keturis mėnesius buvau išvykusi mokytis į tokius kursus. Pirmą kartą Marijonave prie Lomžos, kitais metais vietovėje Leonarai už Elko, o trečią kartą didelėje viščiukų fermoje Sorkvituose už Olštino. Sugrįžusi dirb-

davau Seinuose, o vėliau Dievetiškeje. Šis darbas man patiko ir neblogai sekėsi. Prisimenu, kad kartą pasisekė pasiekti labai gerus rezultatus viso Balstogės rajono mastu ir laimėjau pirmąją vietą. Pasiokiau 93 % išperėtų viščiukų. Vienu metu toje perėjimo spintoje tilpdavo septyni tūkstančiai kiaušinių, iš kurių po trijų savaičių išsirisdavo viščiukai.

1956 m. ištekėjau už Kastanto Malinausko iš Vidugirių ir kartu apsigyvenom Dievetiškės dvare. Turėjom

nuosavus kambarius iš didelių raudonų plytų statytame naujame pastate. Čia pragyvenom apie penkerius metus. Aš ir toliau dirbau prie viščiukų perėjimo aparatų. Po kiek laiko viščiukų fermą Dievetiškeje pradėjo naikinti, man siūlė darbą kitame kolūkyje, bet su vyru apsisprendėme apsigyventi Vidugiriuose. Gavome šiek tiek žemės iš vyro tėvo ir ant grynokalno pamaži pradėjome kurtis. Pirmiausia pastatėme kluoną, molinį tvartą ir medinį svirną. Dvejus metus gyvenome pas vyro tėvus, tik vėliau, gal apie 1965-uosius, pasistatėme savo namą ir apsigyvenome jau savo ūkyje. Sūnaus Jono susilaukėme Dievetiškeje, o Juozo gyvendami pas uošvius. Vėliau dar gimė sūnus Stasys, dukra Teresė ir jauniausias Justas.

Mano vyras Kastantas Malinauskas (1929-01-03–2013-04-24) iš Vidugirių. Jo tėvai Jurgis Malinauskas ir

Sėdi iš kairės Mikasė Sankauskaitė, Ona Zuikytė, stovi iš kairės Anelė Zuikytė, Elė Sankauskaitė, Elena Zuikytė

Elena Malinauskienė, Algirdas Liškauskas, Elena Liškauskienė, Kastantas Malinauskas (antra Liškauskų vestuvių diena)

Anelė Berneckaitė iš Skarkiškių. Kastanto močiutė tai lenkė Českevičiūtė (Czeszkiewicz) iš Pulkotų. Mano vyras turėjo keturis brolius: Jurgį, Motiejų, Albiną ir Bronių, bei tris seseris: Oną Pykienę (Navinykai), Elę Ščerbinskienę (Burbiškių dvaras) ir Anelę Bernatavičienę (Bernatowicz; Poddubuekas). Tėvų ūkį paveldėjo Kastanto brolis Jurgis Malinauskas. Jo žmona Julė Grigutytė iš Vilkapėdžių. Jų vaikai tai dvi dukros Kastulė Staskevičienė (Trumpalis), Danutė Krivonienė (Radžiūčiai) ir sūnus Romas.

Kastantas buvo darbštus žmogus. Tėvas dažnai prašydavo jo pagalbos: Kastantuk, padėk tai šį, tai tą... Sūnus niekad neatsisakė padėti tėvui. Kai jo brolis išėjo į kariuomenę, tėvas paprašė padėt sutvarkyti pastatų stogus. Pirmiausia jie pataisė tvarto stogą, vėliau ėmėsi kluono. Kastantas užlipo ant stogo, padirbėjęs norėjo nulipti. Atsistojo ant senų kopėčių, kurios stovėjo prie sienos nuo neatmenamų laikų. Kai stojo – tos ir sulūžo, o Kastantas nukrito. Be sąmonės parnešė Kastantą į trobą. Ilgai sirgo vyras.

Man atrodo, kad niekad iki galo neatgavo sveikatos. Prisimenu, kad prieš šį įvykį ir kalba vyro buvo kitokia.

Mano vyras už mane septyneriais metais vyresnis. Mes draugauti pradėjom, kai man buvo keturiolika metų. Mūsų draugystė buvo šiek tiek kitokia nei visų. Vaikiniai pas paneles seniau, kaip ir dabar, eidavo vakarais, o mano Kastantas pas mane ateidavo tuoj po pusryčių. Mes sėdėdavom ir daug šnekėjomės. Paklaustas, kodėl iš ryto pas mergas eina, atsakydavo, kad vakare tai tuoj eina miegot ir nei pašnekėt negalima. Klausiamas, ar arčiau mergų nėra, atsakydavo, kad jau priprato čia vaikščiot, tai ir eina.

Draugavom šešerius metus. Būdama dvidešimties metų už Kastanto ištekėjau. Pragyvenom kartu 57 metus. Vyras buvo geras žmogus, darbštus, rūpinosi vaikais. Jam buvo svarbu, kad vaikai mokytųsi. Sakė, kad mokslas dar nieko nepagadino. Išauginom penkis vaikus, turiu vienuolika anūkų ir tris proanūkius.

Dėkoju už Jūsų gyvenimo knygos paskaitymą.

*Išėjai, išėjai pro medžių lapus gelsvus,
Išėjai, išėjai pro šaltus lietaus lašus,
Išėjai, išėjai pro žvaigždynus plačius ir
amžinybės vartus.*

Išėjai, išėjai ir sudie jau nepasakei...

Šių metų lapkričio 5 dieną į amžinybę iškeliavo vyriausias Valinčių kaimo gyventojas Pijus Batvinskas. Man rodos, kad jis ir pats nesitikėjo paliksiąs žemiškus rūpesčius. Ne taip seniai jį aplankiusi klausiau, kiek trūksta iki šimto, tai parodė du pirštus, sakydamas, kad nedaug. Uždavus klausimą: „Ar sulauksit?“ atsakė: „Gal...“ Matėsi, kad dar nori gyventi ir sulaukti to šimto. Deja, žmonės žemėje esame bejėgiai. Tokia Dievo valia.

Pijus Batvinskas gimė 1919 m. liepos 27 d. Ožkinių kaime (kur dabar gyvena Krakauskai ir Pečiuliai), Onos ir Antano Batvinskių šeimoje. Tiksliai nežinau, kelintais metais, bet prieš Antrąjį pasaulinį karą Ona ir Antanas Batvinskai atėjo gyventi į Valinčių kaimą, o Krakauskai išėjo į Ožkinius (susimainė ūkiais). Pijaus tėvai buvo darbštūs, mylintys Dievą ir darbą. Jų šeimoje gimė Pijus, Jurgis, Petras, Kazys, Juozas, Jonas, Kartrė bei dar du berniukai, kurie mirė mažamečiai. Pijaus tėvai matė, kad sūnūs augs, šeima didėja, tad reikia žiūrėt, kad žemės būtų daugiau. Ožkiniuose jos buvę ne per daug, o Valinčiuose 21 hektaras. Tai pamainė, kad duonos netrūks, jei visi dirbs, todėl ir pasikeitė ūkiais.

Pijui paaugus tėvai labai gerai žinojo, kad jam paves ūkį. Mat sūnus nebijojo darbo, labai mylėjo žemę. Jis man anksčiau yra pasakojęs, kad kai išėjo į laukus pavasarį dirbti, sėti pirmus grūdus, tai atsiklaupė ant žemės, nusiėmė kepurę, persižegnojo ir pabučiavo žemę sakydamas: „Laimink, Dieve, mano darbą ir derlių.“

1955 m. rudenį Pijus pamilo Aldoną Šubaitę iš Žagarių kaimo. Ir sumainė aukso žiedus. Aldona pasakojo apie savo gyvenimą, braukdama

Jeigu Dievas šaukia – reikia jau ir skubėt

TERESĖ JANUŠONIENĖ

skausmo ir vargo ašaras: „Kai atėjau į Valinčius, tai nebuvo lengvo ir skanaus duonos kąsnelio, nes buvo prirašyta Pijaus tėvų, kad turi išmokėti dalykus penkiems broliams.“ Ir išmokėjo. Kaip pasakojo Aldona, buvę labai sunku. Ašaros nieko nepadėjo. Ji skubėdavo į darbą. Pijus sėdavo po 200 kilogramų linų sėklų. Ir vėliau juos visus reikėjo nurauti, išminti, o nėščiai buvo sunku. Tai Dievas davė, kad abu ėmėsi darbo. Katrė buvo netekėjusi, gyveno irgi čia, Valinčiuose, tai padėdavo ir ji. Pijus kai išeidavo į laukus arkliais arti, tai tol ardavo, kol užardavo, ant plūgo rancenos užsikabinęs žibintą.

Daug laikydavo žąsų. Žinoma, ir čia buvo nemažai darbo. Laikė ir gyvulius. Pijus su Aldona visada sakydavo: „Mums neskauda nei rankų, nei kojų, nei strėnų, nes neturėjome laiko žiūrėti, ar skauda, ar gelia, skubėjome į laukus saulei netekėjus.“

Pijaus žmona Aldona rado laiko ir šermenyse giedoti, nes turėjo labai gražų balsą. Dainavo Valinčių chore, kuriam vadovavo Vincas Valinčius. Rasdavo laiko ir pas svetimus užsidirbti, nes pinigų visur reikėjo. Pijus ir Aldona mylėjo žmones ir visada stengėsi visiems kaime padėti, paguosti, nuraminti, pirmi ištiesdavo ranką ištikus bėdai ar nelaimėi. Jų nereikėjo daug prašyti, tuoj sakydavo: „Gerai, ateisiu, padėsiu.“ Mėsdavo valgę ir skubėjo. Aldona kaime padėdavo ruošti šermenims. Visada skubėjo pirmoji.

Prieš porą metų man aplankius Pijų jis pasakė: „Turiu ilgo gyvenimo

receptą.“ Klausiu, koks jis. Apsilankius kitą kartą jis jau buvo paruošęs man tą ilgo gyvenimo receptą – „Švenčiausiosios Mergelės Marijos sapnas“. Pijus nuskubėjo į savo kambarėlį ir šaukia mane. Aš suabejojau, ar eiti. Jis sako: „Kad šaukiu, tai ateik.“ Ir davė man parašytą tą receptą. Pijus bet kam jo nedavė. Žmogus turėjo būti tikras tikintysis, sąžiningas, o ne apsimetėlis.

Pijus ir Aldona susilaukė keturių vaikų. Sukūrė šeimas Vitas apsigyveno Punske, Birutė – Vaičiuliškėse. Kazys gyvena Suvalkuose, turi savo namus. Petras, tėvų požiūriu labai darbštus ir gabus, pasiliko ūkyje, vedė Aldutę Dzemionaitę iš Ožkinių, sulaukė dviejų sūnų ir trijų dukrų. Gražiai sutvarkė ūkį. Verčiasi gyvulininkyste.

Aš, Valinčių kaimo gyventojas, atvirai galiu pasakyti: pas juos norisi nueiti, visada jautiesi laukiama ir mylima. Nespėsi įeiti į namus, Petras su žmona klausia: „Ko išgersite?“ Skubomis vaišina: jei cepelinų išvirta, tai cepeliniais, jei muštinių pagaminta, tai muštiniiais. Nesigaili kitam žmogui.

Petro tėvai Pijus ir Aldona labai norėjo (ir padėjo), kad visi keturi vaikai turėtų

nuosavus kampelius, kad nesėdėtų „vienoje krūvoje“. Išmokėjus dalykus broliams paaugo savi vaikai ir vėl atsirado naujų rūpesčių. Tačiau, kaip sakoma, su Dievo pagalba jeigu dirbsi, taupysi ir žiūrėsi, tai viskas gyvenime yra pasiekama. Pijus su Aldona sulaukė aštuonių anūkų, kuriais labai džiaugėsi. Ir sunkiu gyvenimo keliuėjo kartu 62 metus.

Dėkoju Pijaus žmonai Aldonai ir sūnui Petriui su žmona Aldute, kad norėjo ir rado laiko pasidalinti žiniomis.

Rudenį paukščiai išskrenda ir sugrįžta, O žmogus išeina ir niekad, niekad nebegrįžta.

Aldona ir Pijus Batvinskai

Gimtoji žemė Kazio Bradūno kūryboje ir mano pasvarstymuose

Rašinys, laimėjęs II vietą Lenkijos lietuvių draugijos š. m. gegužės 24 d. suorganizuotame lietuvių kalbos ir literatūros konkurse licėjaus moksleiviams

ADOMAS KALINAUSKAS

Gimtoji žemė – pagrindinė vertybė poeto Kazio Bradūno kūryboje. Šis motyvas yra neatsiejamas jo poezijos elementas, atsiskleidžia daugelyje K. Bradūno eilėraščių. Gimtoji žemė – tai ir mūsų, žmonių, gyvenančių už Lietuvos ribų, didžiausias turtas, kurį reikia branginti ir puoselėti.

Kazys Bradūnas – žemininkų kartos poetas, išėivijoje redagavęs antologiją „Žemė“, vienas iš pagrindinių egzodo kūrėjų. Pusamžį praleidęs už Lietuvos ribų, jis ilgėjosi savo tėvynės, nesijautė svetur taip gerai kaip kažkada laisvoje Lietuvoje. „Man svetimą duoną valgant, kąsni baisyti nuryti sunku“, – rašė savo eilėraštyje „Svetimoji duona“. Šios eilutės taikliai apibūdina skausmą, kurį jautė poetas, gyvendamas toli nuo savo tėvynės. „Duonos kąsnis“ ten kitoks nei Lietuvoje, tik grįžęs į Tėvynę poetas galės būti laimingas, gyvenimas išėivijoje niekada jam nebus visavertis. Kuo ilgiau Bradūnas nematė tėvynės, tuo meilė jai didėjo, kuo ilgiau jis buvo už gimtosios žemės ribų, tuo labiau jos ilgėjosi. Savo poezijoje vis grįždavo į vaikystės ir jaunystės prisiminimus, išsakė savo ilgesį, liūdesį, nes gyvenimas svetur poetui neturėjo prasmės.

Pirmajame savo poezijos rinkinyje „Pėdos arimuose“ Bradūnas pristato gyvenimą tėvynėje, sukuria gimtosios žemės vaizdą, parodo, kad tėvų žemė jam buvo ir yra labai reikšminga.

Būdamas Lietuvoje, poetas jautėsi gerai, todėl eilėraščiuose vyrauja šviesios temos, kalbama apie malonų gyvenimą gimtajame kaime. Aprašoma kasdienė lietuvių kaimiečio veikla, žmonių darbai. Skaitytojas iš karto gali pastebėti, kad gimtinė poetui – svarbiausia vieta po saule. Jis gyveno tarytum susijungęs su ta žeme, kuri buvo jo didžiausias turtas. Verta pažymėti, kad Bradūno eilėraščiuose nuostabiai pristatyti, rodos, labai paprasti, bet savo autentiškumu gražūs kaimo elementai: darbas laukuose, gimtinės kalvos, arimai ir sodybos. Poetas yra gimęs toje žemėje, ten užaugęs ir norėjęs ten likti amžinai. Suvokdami Bradūno gyvenimo istoriją, galime suprasti, koks skaudus mylinčiam savo kraštą poetui buvo išsiskyrimas su tėvyne. Todėl buvimą išėivijoje jis palygino su mitologinio Odisėjo istorija eilėraštyje „Odisėjas buvo nekantrus“:

Odisėjui dvidešimtis metų be tėvynės buvo prakeikimas pakely.

Man, tarytum kaliniui grandinės, velkasi jau trisdešimt keli.

Pagyvenęs išėivijoje, Kazys Bradūnas į daug ką pasižiūri kitaip. Besivelkantys brandaus gyvenimo metai svetur jam yra jaunystės laikų priešingybė. Anksčiau savo tėvynėje jautėsi laisvas, nevaržomas, o dabar svetimame krašte tarsi būtų

sukaustytas grandinėmis. Juolab kad ir jo gimtoji žemė Lietuva dabar yra priespaudoje, okupuota sovietų. Praradę laisvę žmonės labai kenčia.

Gimtoji žemė svarbi ne tik poetų žemininkų kūryboje. Tai kiekvieno sąmoningo žmogaus didžiulė vertybė. Deja, šiuolaikiniame pasaulyje tėvų žemė nėra jau taip labai vertinama, tačiau kiekvienas žmogus turėtų žinoti, iš kur kilęs, kur jo šaknys ir kur jo vieta pasaulyje. Tai labai aktuali tema ir mums, Lenkijos lietuviams. Nors susiklostė taip, kad

Kazys Bradūnas

likome už dabartinės Lietuvos ribų, negyvename savo tėvynėje, reikia žinoti, kad mūsų gimtoji žemė – kraštas, kuriame užaugome, kad jis buvo, yra ir turi būti lietuviškas. Tai kompaktiška Dzūkijos regiono dalis. Tai Lietuvos dalis. Tokia svarbi vertybė negali būti užmiršta, ypač dabar, kai gyvename globaliame pasaulyje. Su gimtąja žeme siejasi mūsų tėvų ir protėvių tradicijos ir istorija, mūsų giminės istorija, mūsų kalba, papročiai. Gimtoji žemė – ne tik vieta, kurioje gimėme ir augome, ne tik praeitis. Mes, jaunoji karta, turime sukurti jos ateitį. Gimtoji žemė išliks, tačiau nuo mūsų priklauso, kaip žmonės ją vertins, prisimins, kiek iš jų mokės suvokti jos svarbą.

Dabar nėra tiek daug kalbama, ką mums reiškia tėviškė, gimtinė, nes mes ją turime. Kitaip buvo sovietų okupacijos laikais, kai Lietuvai ir lietuviybei grėsė pražūtis, kai rytdiena buvo neaiški. Vis dėlto lietuviams toliau turėtų būti aktuali gimtosios žemės puoselėjimo ir išsaugojimo tema. Manykime, kad Kazio Bradūno laikai ir prievartinis išėjimas iš gimtosios žemės nepasikartos. Tačiau niekas nežino, kur gyvenime atsidursime. Kur bebūtume, ką bedarytume – negalime pamiršti savo gimtinės. Mes esame ir turime būti tikrieji savo protėvių žemės šeimininkai. Kuo daugiau mūsų tautiečių tai supras, tuo daugiau bus išsaugota mūsų istorija, papročiai, kalba ir žemė, kurioje, anot Bernardo Brazdžionio, yra jaugusios mūsų šaknys.

Mano manymu, gimtoji žemė kiekvienam žmogui turėtų būti tai, kas jį lydi visą gyvenimą. Tai savo poetiniu žodžiu patvirtino didysis lietuvių poetas Kazys Bradūnas. Ir mūsų pareiga savo gimtojo krašto žemę ginti, gerbti, ja didžiūotis, rūpintis jos laisve ir gerove. Žemė ir kalba daro pasaulį įvairų, todėl gimtoji žemė yra didelė vertybė, kurios negalima išsižadėti, nevalia jos palikti. Meilę gimtinei reikia perduoti iš kartos į kartą.

Miela mama, močiute, žmona!

*Tavimi mums nužydi pavasariai, Mums kaip duona esi kasdieninė
Tavimi mūsų rudenys dosnūs, Ir kaip oras esi reikalinga.
Tavo veidu riedėdamos ašaros Dekojam už Tavo gerumą.
Širdyje visus randus išglosto. Visada būki šalia...*

Su 75-uoju gimtadieniu
mielą žmoną, mamą, močiutę **Anelę Petruškevičienę**
sveikina, linkėdami geros sveikatos ir džiaugsmo –

Vyras, dukros, sūnūs ir anūkai

*Šiandieną Jūsų metai sužydėjo
80 įvairių žiedų...*

*Čia visko būta: saulės, vėjo,
Daug praradimų ir vilčių.
Nuejote prasmingą, ilgą kelią,
Pavargo rankos nuo sunkių darbų.
Priimkit šiandien degančią ugnelę
Savo anūky ir vaikų širdžių.*

Gruodžio 25 d. garbingą jubiliejų švęs
Michalina Marcinkevičienė.

Daug laimės, sveikatos, džiaugsmo ir saulėtų dienų
Jums linki

Dukros ir sūnūs su šeimomis

*Neliūdėkit, kad metai nuplasnojo
Tarytum paukščiai į šiltus kraštus.
Jums jubiliejų gražų dovanojo,
O dienos verčia vėl naujus lapus.*

*Tegul jos būna saulėtos ir šviesios,
Be debesėlių, be piktų audrų.
Te džiaugsmas, nuolat ranką Jums ištiesęs,
Eis su Jumis gyvenimo keliu.*

Gruodžio 5 d. 70-ąjį gimtadienį šventė
Jonas Ramanauskas iš Burbiškių.

Ta proga nuoširdžiausius linkėjimus iš Kanados siunčia

Krikstasūnis Algis su šeima bei Gelažauskai iš Pelelių

Lietuvos žiniasklaida

2017 11 21–12 04

Kad Lietuvoje skandalai, kaltinimai, įtarinėjimai – kasdienis politinio ir visuomeninio gyvenimo palydovas – nieko naujo. Tačiau, kaip sakė LNK televizija savo žiniuose, Lietuvoje be skandalų nesugebame net paminklų pastatyti. O kalbama buvo apie Vilniaus Lukiškių aikštę, kurioje valdžios sumanymu iki kitų metų gruodžio turi būti įamžintas laisvės kovų dalyvių atminimas.

Nugalėtoją per pusę išrinko komisija ir visuomenė, kuri galėjo balsuoti internetu. O laimėjo jauno menininko Andriaus Labašausko idėja ir projektas „Partizanų bunkeris“. Tai būtų mišką ir partizanų bunkerį primenantis paminklas. Iš žemių būtų supilta trijų metrų kalva, ten išrašyti kovotojų už Lietuvos laisvę slapyvardžiai. Projektas taptų laisva erdve, kur būtų galima iškylauti, žaisti kamuoliu... Šį projektą palaikė jaunesni piliečiai, „už“ buvo ir Vilniaus meras Remigijus Šimašius. Vyresniosios kartos favoritas Vyčio paminklas liko antroje vietoje.

„Ar reprezentacinėje aikštėje turi stovėti Vyčio skulptūra, ar abstraktus memorialas, tapo nacionalinio lygio politiniu klausimu“, – pastebėjo Lietuvos naujienų agentūra ELTA. Kultūros viceministrė Gintautė Žemaitytė kalbėdama per televiziją ragino tuos, kurie vylėsi, jog Lukiškių aikštėje bus pastatytas paminklas visų epochų kovotojams už Lietuvos laisvę, ką, jų nuomone, geriausiai simbolizavo Vytis – susitaikyti su pralaimėjimu, kaip susitaiko pralaimėję Seimo ar Prezidento rinkimus.

Į tai teisininkas Liudvikas Narcizas Rasimas portale delfi.lt atsakė savo komentaru, kuriame teigė, jog „siūlymo negalima priimti dėl to, kad rinkimai buvo pakeisti iš anks-

to surežisuotu balsavimu, o atrinktas projektas neatitinka to, dėl ko turėjo vykti rinkimai. [...] Balsavimo internetu negalima laikyti demokratišku tikrumoje pareikšti savo nuomonę suteikiant tik interneto naudotojams, t. y. tik nedidelei daliai Lietuvos piliečių, kada sprendžiamas visai Lietuvai svarbus klausimas“.

„Jeigu Lukiškių aikštėje nebus paminklo Vyčiui – joje iškils palapinių miestelis. Taip įvairioms organizacijoms priklausantys buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, savanoriai ir partizanai nusiteikę protestuoti prieš sprendimą šioje sostinės aikštėje statyti partizanų bunkerį primenantį memorialą laisvės kovotojams“, – rašė portalas lrytas.lt.

[...] „Užimsime Lukiškių aikštę, kaip buvome užėmę buvusius KGB rūmus, ir vis tiek padarysime tai, kas mums reikalinga. Pastatysime palapines, laikysime ten mišias Vasario 16-ąją ir kitas procedūras. [...] Mūsų tikslas, kad iki Vasario 16-osios ten būtų pastatytas memorialas už Lietuvos laisvę atminti, o iki liepos 6-osios – Vyčio skulptūra. Blogiausiu atveju ši skulptūra gali būti pastatyta po metų“, – reikalavimus dėstė Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos valdybos garbės pirmininkas Jonas Burokas.“

O čia dar netikėtai su savo vertinimu, kad Lukiškių aikštės „lygumas“ yra įtvirtintas teisiškai ir kvestionuoti jo negalima (juk bus supiltas kelių metrų kalnas), pasireiškė Kultūros paveldo departamentas (KPD). Kodėl tokie dalykai, kaip KPD dokumentai dėl aikštės lygumo, pasirodo tik pasibaigus konkursui, LRT televizijos laidoje „Dėmesio centre“ buvo klausama ir kultūros viceministrės G. Žemaitytės. „Ankstesni organizuoti konkursai baigėsi tokiais rezultatais,

nes buvo per daug iš anksto menininkams nurodoma, kas ten turėtų būti. Tam, kad mes turėtume laisvės kovų įamžinimą, reikėjo duoti laisvės kūrėjams. Dabar mes turime tokį kazusą, kad memorialas yra panašus į reljefinį darinį. Dabar jau tai yra diskusijos klausimas“, – kalbėjo valdininkė.

O Vyriausybės vicekancleris Alminas Mačiulis agentūrai ELTA teigė, kad vertinti, ar projektas yra kaip objektas plokščioje aikštėje, ar tai yra aikštės reljefo keitimas, kol kas yra per ankstyvas žingsnis. Jis svarstė galimybę, jei projektas būtų pripažintas besikertančiu su reikalavimais, keliamais Lukiškių aikštei, kreiptis į KPD ir prašyti peržiūrėti įtvirtintas vertinimo savybes.

Susipriešinimas dėl paminklo Lukiškių aikštėje, regis, galutinai sukompromitavo ir pačią idėją, ir istorinius herojus bei simbolius. Vienoje pusėje atsidūrė partizanai, kitoje – Vytis. Ką dabar daryti? Ar buvo teisinga klausiti visuomenės, ką ji norėtų matyti Lukiškių aikštėje? Apie tai „Lietuvos ryto“ televizijoje žurnalistė Daiva Žeimytė kalbėjosi su istoriku, Seimo nariu Arvydu Anušausku. „Aš nesutinku, kad vienoje pusėje atsidūrė partizanai, kitoje – Vytis. Sakyčiau, kaip tik partizanai kol kas neatsidūrė niekur. Mano įsitikinimu, visi autoriai, kurie kūrė ir norėjo matyti paminklą laisvės kovotojams, mažiausiai galvojo apie pačius laisvės kovotojus. Jeigu jie tikrai daugiau galvotų, mėgintų įsigilinti į jų psichologiją, būseną, nekiltų net minties kurti kokio nors bunkerio. [...] Kalbu ne apie konkretų projektą, o apskritai – kad nekiltų minties kurti bunkerio tiems žmonėms, kurie norėjo iš tos aplinkos išsiveržti, norėjo laisvės, visai kitokio gyvenimo.“